

ด้วยก้าวของเราเอง: การเดินทางภายนอกและภายใน เรียนรู้ ปลดปล่อยพันธนาการ สู่จิตวิญญาณอิสระ

With our own steps: external and internal travel, learning, release of
the bondage to free spirit

บุญยศ เสนอ ตริวิเศษ^{1*}

Bunsanoe Triwiset^{1*}

Received: May 23, 2019

Revised: June 22, 2019

Accepted: June 24, 2019

บทคัดย่อ

ด้วยก้าวของเราเอง เป็นผลงานกวีนิพนธ์ของ ทมกร อันเป็นนามปากกาของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ กวีผู้มีผลงานกวีนิพนธ์จำนวนมากและได้รับการยอมรับจากนักอ่านอย่างสูง เป็นกวีนิพนธ์ที่มีเป้าประสงค์เพื่อถ่ายทอดสัจภาวะในตัวตนของกวีที่เป็นนักสังเกต นักเรียนรู้ นักใช้ชีวิตเพื่อการก้าวเดินไปข้างหน้า รหัสันยในบทกวีมุ่งสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่การเปลี่ยนแปลงขัดเกลาทั้งโลกภายนอกและภายใน ด้วยกลวิธีทางภาษาหลากหลาย ให้ปัญญาแก่สังคม มุ่งให้ผู้คนมีความตระหนักและตระหนักต่อกระแสธารมืดบอดอันจะนำชีวิตไปสู่ความล่มสลายทางจิตวิญญาณ ใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐานยั่วให้ขบถต่อวิถีที่ไม่สอดคล้องต่อการเติบโตทางความคิดและปัญญา ทั้งนี้ เพื่อการปลดปล่อยผู้คนออกจากพันธนาการต่างๆ สู่อิสระและความสันติสุข

คำสำคัญ: ด้วยก้าวของเราเอง, การเดินทาง, เรียนรู้, พันธนาการ, จิตวิญญาณอิสระ

Abstract

“With our own steps” was a poem of Thommakon, a penname of Siwakarn Patoommasoot, a poet who composed a lot of poems and highly appreciated by the readers. This poem aimed to convey the internal truth of the poet who was an observer, a learner, a life experiencer to move forwards. The mystery in the poem aimed to convey transition to transform and polish external and internal world by various language strategies to give wisdom to society. Moreover, it also aimed to remind a man to realize and be aware of dark stream that could lead the life to a downfall of spirit. Personification was applied to instigate the rebel to the inconsistent way to the growth of mind and wisdom in order to release the man from various bondages to freedom and peace.

Keywords: one’s own steps, travel, learning, bondage, free spirit

^{1*} สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ Email:thithatphu@gmail.com

^{1*} Thai language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, Email:thithatphu@gmail.com

บทนำ

ธมกรเป็นนามปากกาของ **ศิวกานท์ ปทุมสูติ** กวีที่สร้างสรรค์กวีนิพนธ์จำนวนมาก มีผลงานกวีนิพนธ์ที่เขียนในนาม **ธมกร 3** เรื่อง ได้แก่ **กว่าจะข้ามขุนเขา** (ด้วยปลายมีดของเธอและฉัน) พ.ศ. 2548 **เมฆาจาริก** พ.ศ. 2556 และ **ด้วยก้าวของเราเอง** พ.ศ. 2562 เป็นผลงานกวีนิพนธ์เล่มล่าสุด

กวีนิพนธ์เล่มแรกในนาม **ธมกร** คือ **กว่าจะข้ามขุนเขา** (ด้วยปลายมีดของเธอและฉัน) เป็นหนังสือกวีนิพนธ์ที่มุ่งเปิดเผยขุนเขาภายในจิตวิญญาณมนุษย์ ขุนเขาที่ทุกคนต้องประสบพบเจอ บ้างรู้จัก บ้างไม่รู้จัก ล้วนปรากฏอยู่เบื้องหน้าชีวิต จิตใจ และในห้วงอารมณ์ของการดำรงอยู่และดำเนินไปท่ามกลางความมืดมนอำพรางของกำบังและปากเหวที่อาจมองไม่เห็น ทุกๆ บทกวีที่ถักทอร้อยต่อกันด้วยเรื่องราวของชีวิต จากบทแรกถึงบทสุดท้าย ได้เผยแสดงภาพชีวิต ความรัก ความสุข ความทุกข์ ความมีอุดมคติ ผ่านสถานการณ์การต่อสู้ทั้งกับโลกภายนอกและโลกภายใน ให้สัมผัสรับรู้ได้ถึงเวทนาการมณั ที่ก่อให้เกิดมโนคติและปัญญาวิถึ ตั้งดวงดอกไม้บำรุงแรงใจแก่ผู้ต้องการฝ่าข้ามขุนเขาแห่งตน มิใช่การแนะนำแนวทางชีวิต หากแต่เป็นภาพเงาพฤติกรรมที่ก้าวเคลื่อนไปกับประสบการณ์ของผู้อ่านแต่ละคน ผู้มีตัวตน...ผ่านตัวละคร ฉาก เหตุการณ์ และรหัสลับของถ้อยคำ (Oknation, 2551)

กวีนิพนธ์เล่มสอง คือ **เมฆาจาริก** เป็นบทกวีเรื่องยาวที่มีเรื่องราวต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ กล่าวถึง การเดินทางในความหมายของการเสาะแสวงหาอะไรบางอย่างที่ตกค้างพราวเลื่อนไปจากห้วงคิด จนบางครั้งต้องนั่งทบทวนว่าสิ่งนั้นคืออะไร ด้วยลีลาการประพันธ์แบบสุขุมสุภาพแต่ลึกซึ้งกินใจ ทั้งเป็นการบอกเล่าผู้อ่าน พร้อมเชื้อเชิญให้เริ่มต้นเดินทางไปกับตัวอักษรและความคิดอย่างแยบยล ทั้งปลุกสำนึก สื่อความปรารถนาติดต่อสังคมซึ่งจะต้องเริ่มต้นที่สำนึกของมนุษย์ที่มีสติปัญญาสูงกว่าสัตว์ ปรัชญาชีวิตในบทกวีที่สอดร้อยกับขนบกลอนสุภาพ กลายเป็นองค์ประกอบที่เอื้ออำนวยให้ การเดินทางไปสู่เมฆาบนฟ้ากว้าง มีความน่าสนใจใคร่รู้ ชวนให้อ่านตั้งแต่ต้นจนจบอย่างพิถีพิถันพิจารณากับความหมายที่แอบซ่อนและลึกเร้น (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2556) **เมฆาจาริก**เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ประจำปี 2556

จะเห็นได้ว่า กวีนิพนธ์ทั้งสองเล่มที่กล่าวมา ที่เขียนในนามของ **ธมกร** นั้น มุ่งการสื่อสารกับผู้อ่านในเชิงลึก ระดับมโนสำนึก ระดับจิตวิญญาณ ซึ่งผู้อ่านจะต้องใช้ความประณีตอย่างมาก จึงจะสามารถเข้าถึงเนื้อสารที่แอบแฝงไว้ในบทกวีได้ จึงนับได้ว่า กวีนิพนธ์ที่แต่งในนามธมกรนั้น ในการอ่านจะต้องใช้สติปัญญาอย่างสูง และประณีตอย่างยิ่ง จึงจะสามารถเข้าถึงแก่นสารได้อย่างครบถ้วน จากการเฝ้าติดตามอ่านงานของ **ธมกร** อีกทั้งศึกษางานที่แต่งในนาม**ศิวกานท์ ปทุมสูติ** มาอย่างมาก และต่อเนื่อง จึงเห็นความสำคัญว่า ผลงานเล่มล่าสุด **ด้วยก้าวของเราเอง** ย่อมควรค่าแก่การอ่าน ควรค่าแก่การนำมาเป็นอุปกรณ์สำหรับกิจกรรมทางปัญญา ทั้งนี้ เนื่องจาก เป็นกวีนิพนธ์ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่เป็นปัจจุบัน การเสพอ่านบทกวีในห้วงปัจจุบัน ผู้อ่านย่อมจะได้รับเนื้อสารที่ทันสมัย ร่วมยุค ได้รับสุนทรียรส ความสุข พร้อมด้วยปัญญา

กวีนิพนธ์เล่มสามนี้ **ด้วยก้าวของเราเอง** **ธมกร** ยังคงจับประเด็นสำคัญของชีวิตมาสื่อสารกับผู้อ่าน เช่น การเดินทางทางจิตวิญญาณ การแสวงหาความหมายของชีวิตที่แท้ ปลดปล่อยสภาวะที่ถูกกดข่มจากโครงสร้างสังคมที่อยู่ติดธรรม ทั้งชี้ชวนให้ทบทวนตนเองอย่างจริงจัง เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ที่ตกจมกับความเชื่อหรือชะตากรรมของการยึดเกาะ ให้เห็นทางเลือกที่ดีกว่าพร้อมอุปมาอุปไมยสถานการณ์อันหลากหลายลุ่มลึก และยั่วล้อ เพื่อการตระหนักรู้ เห็นคุณค่าของชีวิตของปัจเจกชนแห่งตน ที่พึงมีตัวตน และความภาคภูมิใจในตน มากกว่าการค้อมยอมเพื่อจะเหมือนคนอื่น หรือสยบยอมต่อประโยชน์อันยุดยื้อภายใต้จิตที่มีตมยาบ ทั้งนี้ ด้วยนัยแห่งก้าวกล้า อิสระ ที่ต่างจะ

ต้องก้าวไป ทั้งรูปธรรมใหม่ภายนอกและนามธรรมใหม่ภายในของตน

ด้วยก้าวของเราเอง ประกอบด้วย บทกวี 108 เรื่อง แต่งด้วยฉันทลักษณ์ตามขนบเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ กลอนสุภาพ กาพย์ยานี กาพย์ฉับบั้ง โคลงสี่สุภาพ วสันตดิลกฉันท์ กาพย์ปลอดสัมผัส กลอนปลอดสัมผัส และกลอนเปล่าที่ถือว่าเป็นนวัตกรรม หรือ ความใหม่ ของ ธรรมกร คือ มีบทสะท้อนเสียงภายใน ซึ่งเป็นเสมือน บทนำความคิด และบทนอกบรรทัดอันเป็นการเชื่อมโยง สอดรับและตีซึ่งมิตินัยของบริบทระหว่างบทกวีโดยภาพรวม ธรรมกรได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นสี่ภาค การเริ่มต้นแต่ละภาค จะมีภาพวาดเป็นเสมือนประตูลูกศร กล่าวคือ ภาคแรก จะเป็นภาพประตูสองบานในวงกลม เปิดผลึกออกไปข้างนอกหนึ่งบาน ยังปิดสนิทหนึ่งบาน ภาคสอง เป็นภาพบานประตูทั้งสองบานในวงกลมผลึกเปิดออกไปข้างนอก ภาคสาม เป็นภาพประตูทั้งสองบานในวงกลมเปิดผลึกเข้ามาภายใน และ ภาคสี่ เป็นภาพวงกลมที่ปราศจากบานประตู ในแต่ละภาคจะเริ่มด้วย โคลงสี่สุภาพหนึ่งบท เมื่อพิจารณาเนื้อหาในบทกวีโดยรวมจะพบแก่นสารที่มุ่งนำเสนอเป็นนัยให้เห็นการเดินทางทั้งภายนอกและภายในไปกับตัวละคร คุณ ฉันท เธอ ท่าน เขา เรา และบุคลาธิษฐานอื่นๆ ตลอดเวลา การชักชวนให้เห็นมากกว่าเห็น ให้ชวนเข้ามาเห็นตัวตน ทั้งในสถานภาพ ในความคิด ในรสนิยม...กระตุ้นให้ตั้งคำถามกับตนเองว่า ใช่หรือมิใช่ ใช่ในความหมายของปัจเจกที่มีความเป็นตัวของตัวเอง หรือเป็นบุคคลที่คอยให้ใครและใครชี้ว่าตลอดเวลา หรือคอยเป็นผู้ที่ล่องตามกระแส ซึ่งในบทกวีมักแสดงออกต่อวิถีนั้น ซึ่งมักมีใช่ที่ควรจะเป็นและพึงปรารถนา ขณะระหว่างทบทวนตนเองนั้น ตัวอย่างอันหลากหลาย ที่เผยแพร่วิถีและเรื่องราวต่างๆ ทั้งในภาพใหญ่ระดับโครงสร้าง ของการเมืองที่ไม่สร้างสรรค์ การศึกษาที่ผู้กร่อน สถาบันทางสังคมที่รื้อวันล่มสลาย ย่อยลงไปถึงระดับครอบครัวที่ปลูกฝังสั่งสมกมลสันดานตกทอดจากรุ่นสู่รุ่น และกระทั่งชีวิตเล็กๆ ที่ต้องกระทบกับทุกขสภาวะ ที่ชี้ชัดว่าเส้นทางชีวิตและวิถีที่ผ่านมาอันมิใช่ จำต้องปฏิเสธ ปฏิวัติ ลอกคราบ หรือหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่าชีวิตที่ผลิตซ้ำเดิมๆ เพื่อการ “เปลี่ยนพบ” ที่แท้ ดังคำอุทิศ ที่ผู้เขียนจารให้ปรากฏในส่วนต้นของเล่ม

ผลการวิเคราะห์ จะนำเสนอโดยการรวบรวมแก่นสาระในแต่ละภาค ได้แก่ ภาคแรก การเดินทางท่ามกระแสวิบากในโลกที่ผู้คนหลับไหล ภาคสอง การปลุกสำนึกขบถสู่การเรียนรู้สัจจะวิถี ภาคสาม การเคียวกรำปลดปล่อยตัวตนจากพันธนาการที่ยึดเกาะ และ ภาคสี่ สัจจิตวิญญาณอิสระ ดังจะอธิบายต่อไปนี้

ภาคแรก การเดินทางท่ามกระแสวิบากในโลกที่ผู้คนหลับไหล

ฟ้ากว้างยังปีกแก้ว
ดินอิสระธัญญา
มนุษย์ชาติหยาดน้ำตา
โลกใหม่ใจมิสู้

สกุณา
หยั่งรู้
เซ็ดเซ่า
ถูกต้อนตกหาย
(ธรรมกร, 2562: 3)

โดยนัยแห่งรูปวาดด้านบน ประตูในวงกลมบานหนึ่งเปิดผลึกออกไปข้างนอก บานหนึ่งปิดสนิท เสมือนการเปิดประตูบานแรก สู่ออกภายนอก นำเสนอตัวละครสถานะต่างๆ ที่ได้ปะทะสัมผัสกับภาวะต่างๆ ความตกจมกับปัญหาหลากหลายของมนุษย์ เริ่มต้นภาคแรกด้วยโคลงสี่สุภาพหนึ่งบท โดยการกล่าวถึงฟ้า ดิน ผู้คน และสถานการณ์ที่มนุษย์ต้องกอบกู้เพื่อดำรงสถานะแห่งตน ท้องฟ้ายังคงเปิดพื้นที่อย่างกว้างขวางสำหรับผู้ปรารถนาโอบนิน ผืนแผ่นดินยังคงมีพื้นที่อิสระสำหรับพืชพันธุ์ธัญญาหารได้ผลผลิต พื้นที่สำหรับการศึกษา เรียนรู้ สำหรับผู้ประสงค์ออกเดินทางแสวงหาอย่างกว้างไกลนัก แล้วมนุษย์ผู้ประเสริฐเล่า เหตุใดยังหลับไหลลึ้มตื่น ไยไม่พลิกสถานการณ์ให้พ้นจากการ

ตกเป็นเบี้ยล่าง ถึงเวลาสำหรับการตื่นหรือยัง เพื่อการมีอยู่อย่างองอาจ ทรนง ก่อนจะถูกต้อนให้พ่ายแพ้และสิ้น
ความหมาย

บทกวีเด่นๆ ภาคแรก นี้ เช่น บทกวี “เสียงภายใน 1” ธมกร ได้ฉายให้เห็นความหลงตน กับพันธนาการที่มอง
ไม่เห็น การเกาะยึดกับบางสิ่งอย่างแน่นหนา ก็อาจเปิดโอกาสให้อริซาเข้าครอง โดยการพุ่งดาบวรรคกวีหมายทิ่ม
แทงหัวใจ “คุณ” อย่างรุนแรง ว่า

<p>“คุณยืนอยู่ตรงนั้นนานไปแล้ว ข้าเชื่อว่าที่หยุด...สุดที่ไป” “จริงด้วย” แมลงปอป้อปีกรับ “ไม่จริงหรอก” คุณลั่นจำรรจา แมลงปอตัววัดปีกลมพลิกผ่าน ไบหญ้ายะยวบไหวในแดดคม</p>	<p>จนแน่แน่วหยุดนิ่งมีดิ้งไหว เสียงลมพัดกวัดไกวหุ่่นไล่กา ชยั่บโลกโยกโยนบนไบหญ้าย้า โต้ตอบปลอบทิวาในอารมณ์ มีย้าขานอันใดให้ชื่นชม บางนึ่งจวมเว้งว้างภวังค์ชีวิต</p>
--	---

(ธมกร, 2562: 1)

จริงหรือไม่ “คุณ” ที่อาจหมายถึงใคร หลากๆ คน มักมองสถานะตน การครอบครองตำแหน่งแห่งที่บางอย่าง
โดยทะนงตนว่าเป็นที่สุดแล้ว ดีเลิศประเสริฐที่สุดแล้ว ไม่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งใดแล้ว จึงสมครจิต “ไม่ดิ้ง
ไหว” กับใดๆ ทั้งสิ้นในความเป็นที่สุดแล้วของตัวเอง ที่เป็นเช่นนั้น จริงหรือ “คุณ” อาจอยู่ตรงนั้น นานเกินไป หาก
เป็นน้ำก็อาจเพียงนิ่งชั่งอยู่ในท่อข้างถนน นานมากแล้ว ก็คงเนาและส่งกลิ่นเหม็น แล้วมนุษย์อย่าง “คุณ” ยืนอยู่
ดำรงตำแหน่ง ครองสถานะใดนานๆ นิ่งนานเกินไป มีเนาหรือส่งกลิ่นเหม็นบ้างหรือ

เมื่อ “สายลม” ได้ทักถาม “คุณ” อย่างไม่เกรงใจ ด้วยถ้อยที่จ้วงแทงสบประมาทว่าเป็น “หุ่่นไล่กา” (ความ
หมายตรงคือ หุ่่นที่มักทำเป็นรูปคนสวมเสื้อผ้าสำหรับลวงนกกาให้กลัว ทำให้ไม่กล้าลงมากินพืชผลในไร่เนา) อีกทั้ง
แมลงปอซึ่งกำลังบินป้อล้อลมบนไบหญ้าย้าก็แสดงความเห็นส้าทาบสอดคล้องกับลม แต่ “คุณ” กลับปฏิเสธคำทัก ทั้ง
ที่สายลมพัดผ่านตัวคุณตลอดเวลา เหตุใด “คุณ” ยังทำตนเช่น “หุ่่นไล่กา” รูปจำลองที่ทำให้เหมือนมนุษย์แต่มีไช่
มนุษย์ “คุณ” เป็นมนุษย์แต่ทำตัวเป็นหุ่่นมีรูคิด มีรูตื่น มีรูสีกรู้ส้าอันใดเลยหรือ ขณะที่ธรรมชาติรอบตัวคุณเคลื่อนไหว
สายลมยังพัดผ่านแมลงปอโยกโบกบิน ไบหญ้าย้าโยกโยนพลิ้วไหว และแสงแดดยังจัดจ้านแต่ “คุณ” กลับนึ่งจวมกับ
“ความสำคัญผิด” ตกอยู่ใน “ภวังค์” ของ ความไม่รู้สีกัตว

วรรคกวีที่รู้กรั้ว ตั้งคำถาม ทั้งประเมินค่า การเป็นแบบ “คุณ” เป็นอยู่ อาจไม่ใช่

บทกวี “สตาร์ตอัฟ” เป็นอีกเรื่องทีกระตุกผู้คนสู่การครุ่นค้ำนึ่ง ชายหนุ่มผู้ตัดสินใจลาออกจากงานที่ท้ออยู่
แล้วเดินเท้าไปบนถนนกลางเมืองที่ยังไม่รู้จะไปทิศทางใด ระหว่างทางที่ทอดเท้ากับความสำนึกกว่า ชีวิตที่ซ้าลง เรา
อาจพบทางที่ไช่มากกว่า เพราะ “เวลาของเขาหรือของใคร นาฬิกาหัวใจคนละเรือน” (ธมกร, 2562: 5) เขาได้พบ
ผู้หญิงคนหนึ่งกับลูกน้อย เธอจูงลูกน้อยด้วยความเร่งร้อนเพื่อแข่งกับเวลาแข่งหน้าเขาไปก่อน จนลูกน้อยต้องล้ม
คะมำเพราะความรีบรุด โดยลืมนึกว่าลูกน้อยจะต้องเจ็บปวดจากแรงกระชากของแม่ ภาพของแม่ลูก ทำให้เขา
ครุ่นคิดหนักกว่าเดิม การยินยอมให้ชีวิตถูกกระชากลากถูไปตามบงการของอะไรบางอย่าง การตื่นรนลุกขล้กกับยุค
สมัยที่ใช้ความเร็วเป็นมายา หวังพึ่งพากระแสน้ำให้ตนได้ร่วมตกไหลไปกับชะตากรรมทีคนส่วนใหญ่ปฏิบัติ ในทีคนะ
ของ ธมกรแล้ว ก็เท่ากับยอมให้ตนถูกต้อนเข้ามุ่มอับ และติดหล่มโคลนดั่งบทกวีว่า “หรือรอใครไล่ต้อนตลอดเวลา
หรือคอยท้าวค้ำเชือกใครย่นโยน” (ธมกร, 2562: 7) เพราะแท้จริงแล้ว เรามีอาจพึ่งพาสิ่งใดได้แท้จริง หากต้องพึ่ง
ตนเป็นสำคัญ “ไม่มีเทวดาองค์ใดช่วย ผู้เจ็บป่วยอ่อนแอแต่ปางก่อน เว้นแต่ใจสามัญที่ลัญจร จะสะท้อนหัตถาอารยะ”

(ธมกร, 2562: 8) ความเร็วมิได้รับประกันว่า ผู้ที่แข่งหน้าเราไปก่อนจะได้ชัยชนะ เขาอาจล้มลงกลางทาง การสตาร์ทต่ออย่างสโลว์ไลฟ์ทำให้ชีวิตให้ช้าลง และเลือกทางของตนเองให้แม่นยำตรงต่างหากจึงจะเป็นผู้มีชัยที่แท้จริง *“มีทางลัด สักค่อนหน้าเพื่อปราศัย และมีทางเลือกใหม่ของคนอื่น”* (ธมกร, 2562: 8)

เช่นเดียวกับ บทกวี “ระหว่างทาง” เป็นเรื่องของ นักเดินทางกับร้านกาแฟ การสนทนากัน ณ ร้านกาแฟระหว่างทาง ธมกรเจตนาส่งสารมายังผู้อ่านว่าการเลือกทางของชีวิตที่มีความหมาย คือการกล้าที่จะเลือกและกำหนดความหมายชีวิตของตนเองและมีใช้ชีวิตที่ผู้อื่นนิยามความหมายให้ *“เลือกออกจากความหมาย อันหลากหลายของผู้คน จัดร้านจัดใจตน ไลฟ์สไตล์ลั่วนำมือ”* (ธมกร, 11)

“เลือก” ในความหมายของ การตัดสินใจที่มีจำนวนมากว่าหนึ่งขึ้นไป เพื่อเอาไว้ หรือเอาตามต้องการ เลือกออกจาก “ความหมาย” แบบที่คนอื่น ๆ เป็น “นำมือ” โดยนัยของการลงมือทำอะไร ด้วยตัวเอง เพื่อประกาศความเป็นตัวตนใหม่ ดังบทกวีว่า *“อเมริกาโน มโนแกร่งแรงผลิผลัด ครุ่นนิ่งกับจริงเท็จ กบฏทางสร้างสรรค์จง”* (ธมกร, 2562: 12)

ธมกร ได้เปรียบเทียบการใช้ชีวิต กับการเลือกรสกาแฟ กล่าวคือ บางคนอาจเลือกรสกลางๆ แบบคาปูชิโน บางคนอาจเลือกกาแฟเข้มข้น แบบเอสเปรสโซ จะเห็นได้ว่า กาแฟ 2 ชนิด ดังกล่าว มักใช้น้ำตาล ครีม และสิ่งอื่นปรุงแต่งรสให้หวานมันกลมกล่อมเปรียบกับวิถีชีวิตที่ปรุงแต่งมากเกินไป หากเลือกกาแฟแบบอเมริกาโน ซึ่งมีส่วนผสมระหว่างกาแฟกับน้ำร้อนเท่านั้น และมีรสที่ขมมาก ซึ่งต้องใช้ความเด็ดเดี่ยวพอสมควรในการดื่ม คล้ายว่า กวีอาจต้องการเปรียบว่า การยินยอมให้ความคุ้นชินกับรสกาแฟที่ปรุงด้วยความหวานและมันมากเกินไป ในระยะยาวนั้นมียันตรายต่อสุขภาพ อาจแถมด้วยโรคอ้วน และโรคอื่นๆ ตามมา อย่างไรก็ตาม หากวรรณคดีดังกล่าว มีหมายถึง กาแฟ อาจหมายถึง การเลือกวิถีชีวิตที่ธรรมดา ไม่ต้องปรุงแต่งเกินควร จะนำไปสู่ความปลอดภัย และเป็นอิสระ

ในช่วงท้ายของบทกวี “ระหว่างทาง” นักเดินทางได้โยนคำถามไปยัง เจ้าของร้านกาแฟ กับประเด็นที่ว่า การประกอบการ ร้านกาแฟจะอยู่รอดได้หรือไม่ซึ่งได้รับคำตอบที่เบิกบานใจจากทั้งผู้ถามและผู้ตอบ *“ชีวิตที่ว่างลง เป็นถ้วยชงความคิดฝัน งดงามในเงียบงัน เงียบดับจับกระแส บางโลกที่ทับัง อยู่เบื้องหลังถ้วยกาแฟ ราคาที่จริงแท้ของชีวิตคือชีวิต”* นั่นเท่ากับว่า ธมกร ได้แสดงเจตนาชัดเจนว่า การเลือกทางชีวิตที่แท้ คือความอิสระจากความหมายที่คนอื่นกำหนด หากต้องเลือกทางชีวิตที่ใช้ชีวิตแห่งตนนั่นเอง

ธมกร ต้องการสื่อสารใด แต่มีปรารถนาให้ใครต่อใครก่อกบฏประทุร้ายให้ใครต้องบาดเจ็บล้มตายเป็นแน่ แต่มนุษย์พึงกบฏในความหมายของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กระบวนทัศน์ วิธีคิด ใช้ชีวิตช้าลง ใช้ความโลภขับเคลื่อนน้อยลง ละลดความเห็นแก่ตัวลง ดังบทกวี ในบทกวีที่เป็นนวัตกรรม (ยังไม่เคยพบในงานของ ธมกร มาก่อน) *“นอกบรรทัด 1”* ที่เขียนเป็นกลอนเปล่า ชับเน้นถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ขัดเกลาดนเองของไปไม้ ดังนี้

ไปไม้ผลิและเติบโตระหว่างกาลฤดูแล้วปลิดร่วง

ขณะต้นแม่หยัดดำรง

ความคิดก็เผลอกันด้วยเกิดดับ

ขณะจิตแท้ของฉันทและเธอดำเนิน

มันขัดเกลาก่อนตัวเอง

บางเปลี่ยนแปลงความคิดและความเชื่อ

บนเส้นกาลเวลาที่ตัดผ่าน

ตัดเส้นขอบจักรวาลที่บิดเบี้ยว

(ธมกร, 2562: 22)

ในบทกวี “หนังชั้นที่หายไป” ธมกร ได้แสดงความจริงของผู้คนซึ่งยังวณเวียนว้ายกับอวิชาที่ชักพาให้เกิดความมงายต่อองค์ประกอบของรัตนตรัย (แก้วอันประเสริฐสุดของพุทธศาสนิกชน) ประการที่สาม กล่าวคือ นักบวชผู้ประพฤติดีคืออิภรณ์ชั้นปาราชิก จนได้ชื่อว่าเป็น “สมิ” ซึ่งดับขันธเมื่อถึงพุทธกาลนานมาแล้ว การพิสูจน์ขากมัมมีซึ่งยังมีเน่าเปื่อยผุพัง โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญการผ่าพิสูจน์ ซึ่งทำให้แพทย์ต้องตะลึงอยู่หลายครั้ง “หนัง” ดังกล่าวนี้ ในความหมายของเครื่องนุ่งห่ม หนังซึ่งเป็นรหัสนัย และรวมทั้งหนังชั้นที่หายไปจากร่าง “สมิ” ผู้นี้ แต่ละชั้นหนังล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้คณะแพทย์ผู้ผ่าตัดเกิดอัศจรรย์ใจนัก

หนังชั้นที่ 1 ธมกร ได้บรรยายว่า “หนังชั้นนอกปกอกเส้นใยคล้ายย้อมผาด เหลืองสะอาดลวดดั่งทอถัก เคลือบแก้วกาสาพัลลภเป็นอัตลักษณ์ ราวเสื้อเกราะเสื้อกั๊กอลังการ” (ธมกร, 2562: 24) อันเป็นชั้นหนังเชิงอุปมา ที่แท้ก็คือสงบจิรวรที่ถูกทำขึ้นด้วยผ้าเนื้อดีมาก ด้วยช่างฝีมือที่ประณีตงดงามน่าอัศจรรย์ที่ “เป็นดั่งเปลือกกระพี้หุ้มสาธารณย์บันดาลเพทุบายได้ตั้งปอง” (ธมกร, 2562: 24) หนังชั้นที่ 2 “ต่อมาเราพบหนังซึ่งบางเบา ออกโทนแดงม่วงเทาชั้นที่สอง” (ธมกร, 2562: 25) หนังชั้นนี้ คือโทสนีแห่งธนบัตรจำนวนมหาศาล จากความศรัทธาของญาติโยมที่บริจาคให้สมิผู้สะสมใช้เป็น “เครื่องป้อง” ชั้นที่ 3 “เป็นเยื่อหุ้มอัจริยะพิสดาร ทอสานกับกำนลมองไมโคร” (ธมกร, 2562: 25) แพทย์ได้พบว่าในชั้นนี้ เป็นเยื่อสมองที่เฉลียวฉลาดมากของสมิ ซึ่งได้ใช้ความฉลาดของตนในการปลุกหว่านมายาคติแห่งศรัทธาให้ตนสร้างอาณาจักรไร้ออบเขต ชั้นที่ 4 ซึ่งหายไป “ชั้นที่ลึกลับเลศนัยปริศนา ประจวบตฤณมุลอนุโมทนา ผากไว้ในบรรดาสาขากาย” (ธมกร, 2562: 25) ดูเหมือน ธมกร จะตั้งปริศนาไว้ว่า หนังชั้นนี้เองคือชั้นที่หายไป “ผากไว้ในบรรดาสาขากาย” ชวนให้ผู้อ่านขบคิดว่าเป็นสิ่งใดกัน มันคือสิ่งที่น่าสนใจสู่ภาวะจมดิ่งในความเชื่อ ความศรัทธาความมงายกระทั่งต่างหุ้มถวายทรัพย์สินศฤงคารเพื่อเป็นยานพาหนะนำพาตนไปสู่ดินแดนบุญที่ปรารถนาสิ่งใดที่หายไปหรือ

“สมิ” ผู้นั้นได้นำหนังชั้นแห่งอวิชา ไปผากไว้ในบรรดาศิษยานุศิษย์ผู้เชื่อถือศรัทธาตน แล้วในบรรดาผู้ได้รับอวิชาจาก “สมิ” ก็กลายเป็นเครื่องกำบังให้ “สมิ” ดำรงอยู่ “เพื่อครอบงำบางสิ่งทั้งบางอย่าง ให้มีดคำอำพรางกว้างขยาย สู่ภาวะดิ่งจมดิ่งมงาย” (ธมกร, 2562: 26) อวิชาจึงนำไปสู่ความมืดบอดทางปัญญาจมดิ่งไม่เห็นความจริงที่ควรเห็น

ครั้นเมื่อเราละสายตาจากอักษรกวี แล้วมองออกไปในสังคม ก็ยังปรากฏภาพซ้อนขึ้นมากมาย จริงหรือไม่สังคมเต็มไปด้วย “สมิ” ในคราบนักบวชผู้เคร่งครัดคำสอน และศาสนิกชนที่ไร้ปัญญามากมายเหลือเกิน

บทกวีเด่นอีกบทหนึ่งคือ “ขุฎิลหลงแผ่นดิน” ธมกร ได้กล่าวถึงตัวละครในพุทธประวัติ ฤๅษี 3 ตนผู้ยึดถือหมกมุ่นในลัทธิบูชาไฟ พวกเขาสร้างอาศรมอยู่กับบริวารของตนใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรัญชา แล้วก็ซ่อนภาพซึ่งปรากฏ ณ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา อันเป็นดินแดนที่ผู้คนกำลังตกอยู่ในการแสวิบาก จากการกดขี่มอมเมาของชนชั้นนำโดยชนชั้นนำดังกล่าว เปรียบเช่นขุฎิลในยุคพุทธประวัติ หากหลงยุคเข้ามาในกาลปัจจุบัน “...ท้องน้ำยากแท้จะหยั่งถึง นำสะพรังลึกล้ำกายค่าเชย ฤๅผาปราษฎ์สาดไฟร้ายลำเค็ญ สงครามเย็นญาติเหี้ยเจ้าพระยา”

“ท้องน้ำ” ลึกล้ำจะหยั่งได้ “หัวใจ” มนุษย์เล่าก็ยากแท้จะหยั่งถึงกว่านั้นหลายเท่า ฤๅผาปราษฎ์เลศ อาสา มาค้าชูประเทศ แท้จริงแล้ว มาเพื่อสิ่งใด ขุฎิล 3 พี่น้อง ลุ่มน้ำเจ้าพระยา อาจเปรียบกับบุคคล 3 กลุ่ม ดังนี้

“หนึ่งพราหมณ์ฉันทพาศย์พิบากชน โอมอำมาตย์เวทมนตร์กลแก้วขวัญ ว่า โพนัฒเสกพิรุณร่าพัน จึงรากลูญาสามัญผลก้านใบ” กลุ่มนี้ นัยถึงชนชั้นสูงอำมาตย์ศักดินา ที่มีภพลุ่มอวดอ้างถึงอิทธิฤทธิ์แห่งตน ผู้คนชนรากลูญา ลืมตาอ้าปากได้ ก็เพราะอำนาจบาปมีแต่การเสกเป่าเรียกฝนเรียกฟ้า ให้ชาวไร่ชาวนาได้ทำนาไร่ และมีอยู่มีกินอยู่รอดได้ “หนึ่งบริกรรมคัมภีร์วิถีประชา แห่ง ‘อูรุษะพา’ มายาสมัย โลกจะยังอีกฝั่งนทีอริปไตย ด้วยประมุขสมุขขึ้น

ในทรวง’” กลุ่มนี้นี้ยถึงกลุ่มพวกที่มักอ้างหลักการของอธิปไตย ที่เป็นอำนาจของประชาชน ซึ่งอาจเป็นใครต่อใคร ในสังคม ที่ปลอมตัวมาในฐานะต่างๆ ประกาศวาทกรรมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเพียงมายาคติให้คนหลงเชื่อเป็นอย่าง นี้อย่างนั้น แท้จริงแล้ว คนกลุ่มนี้เพียงแสวงหาผลประโยชน์ในนามประชาธิปไตยเท่านั้น

“หนึ่งประณังฉางยุงบำรุงรส ให้เสพชดโหยหามิขาดห้วง “กู่มาเคลื่อนเคลื่อนมาไกลในเปล่ากลวง เชื่อในปวงเทพเจ้า จำแลงแปลง” กลุ่มนี้ นี้ยถึงผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจซึ่งอาจยึดโยงกับกลุ่มแรก และกลุ่มที่ 3 ผู้เห็นจุดอ่อนของคน รากหญ้าซึ่งยากไร้ โดยประกาศใช้นโยบายประชานิยม บำรุงบำเรอแจกจ่ายเงินทั้งทางบริโภคและอุปโภค มอมเมา ให้ตกเป็นทาสการการเสพสุข สร้างหนี้สิน เมื่อประชาชนหลงติด ก็แจกไปไม่จบสิ้นเป็นบริโคนิยมเต็มระบบ

ที่แท้แล้ว “ชฎิล” ผู้หลงแผ่นดิน เพียงจะดำรงรักษาฐานอำนาจ ผลประโยชน์ของฝ่ายตนไว้เท่านั้น “...จาก ต้นน้ำกลางน้ำถึงปลายน้ำ พลักรรมกิเลสมนุษยผุดพรายแสง วายุไฟชายฝั่งยังพัดแรง ชฎิลแห่งชั่วช้ำยังกอบโกย” การแก้ปัญหาบ้านเมืองไม่ได้ดีไปกว่าเดิม หากยังยั้งคย่ำเท้าอยู่กับการปลุกผีความขัดแย้ง “ปราชญ์ยังป่วยอวยเปรต สั้วเขวแหว ญาติชฎิลยังตื่นกระแต่่วเร็วบัวงเดิม” (ธมกร, 2562: 59)

จาก “ชฎิลหลงแผ่นดิน” สู่ภาพซ้อนในการเมืองปัจจุบัน ที่ปรากฏตัวละครที่สอดคล้องกับบทกวีไม่น้อย เรา เห็นภาพผู้ที่มีกวดความภักดี ประกาศตนเพื่อปกป้องชาติ แต่เมื่อความจริงปรากฏ กลับไม่เป็นอย่างที่พูดไว้ “ไม่จริงหรอกที่เธอบอกว่ารักบ้าน ในห้วงกาลห่างเหินดำเนินอยู่ มลายฉวางมล้างคริวเพื่อตัวกู แสร้งเป็นกู่เรียกรักใน ปรีกัฟัง” (ธมกร, 2562: 67)

บทกวี “ญัตติกรรม” ธมกร ได้แสดงให้เห็นว่า วิถีปฏิบัติทางสังคมบางอย่างเป็นตัวจุดดิ่งสังคมไทย มิให้ ก้าวหน้าเท่าที่ควร อาจมาจากที่เรายึดติดกับรูปแบบ หรือพิธีกรรม มากเกินไปหรือไม่ เช่น การแต่งกายที่ไม่คำนึง ถึงสภาพอากาศ เมืองไทยเป็นเมืองที่มีอากาศร้อนทั้งปี เรากลับยึดถือว่า การแต่งกายแบบผูกเนคไทใส่สูทเป็นสิ่งที่ ดีพึงปฏิบัติ เช่น มีคนแต่งชุดใส่สูทผูกเนคไทไปงานศพกลางแดดจัด “ร้อนจะดับแตกตายยังใส่สูท” อารมณ์เพื่อน เปื่อนบุดสุดกลืนกล้ำ โลกของแบบแทบ่าอารยธรรม ตั้งไม้ค้ำคอกกล้วยช่วยยกเครือ” (ธมกร, 2562: 69) การใส่ เสื้อที่บ่งบอกกันหลายตัว เป็นวัฒนธรรมของประเทศเมืองหนาว แต่ประเทศไทยที่คนกระแสหลักมักยึดถือรูปแบบ การแต่งกายไม่ที่สอดรับกับอากาศ กวีคิดแบบที่สวนกระแสกับคนส่วนใหญ่ ซึ่งการแต่งกายแบบนี้ คนส่วนใหญ่จะ มองว่า แต่งกายดี ให้เกียรติเจ้าภาพ “โลกของแบบแทบ่าอารยธรรม” “ตั้งไม้ค้ำคอกกล้วยช่วยยกเครือ” เป็นอุปมา โวหารประมาณว่า ไม่มีตัวตนของตัวเอง ไม่เชื่อในความเป็นตัวของตัวเอง จึงเอาวัฒนธรรมเมืองหนาวมาปะในนาม ของอารยะ ดังนั้น วิถีแบบนี้ คือสิ่งที่พึงต่อต้าน ไม่ควรสนับสนุน

แท้จริงแล้ว พิธีกรรมที่ยึดถือก็มิได้ทำอย่างบริสุทธิ์ หากยังเป็นการเอื้อประโยชน์กับบางคนและมีประโยชน์กับ ตนในโอกาสถัดไปได้ เช่น งานศพดังกล่าว เจ้าภาพได้รับเกียรติจากแขกผู้ใหญ่ที่มีคนนับถือ ฝ่ายคนที่ทำงานการเมือง หมายจะใช้การศพ เพื่อโอกาสทางการเมืองของตัวเอง “...เถอะยังทอดพิธีกรรมย่ำยิ่งใหญ่ยิ่งสืบทอดลมหายใจผู้ใช้ ศพ ยิ่งยังเกียรติผู้อยู่ผู้เคารพ ยิ่งอำนาจชนบต้องนำพา “กู่ว่าถ้ากูตายหมายแปลงเปลี่ยน กูจะเขียนคำสั่งผีเล็ก ทอดผ้า กูจะดูใจมัน - กี่คนมา” เพื่อนสบตากับเขาอย่างเอาจริง” (ธมกร, 2562: 70)

ตัวอย่างบทกวีข้างต้นนี้ สำหรับการเปิดประตูบานแรก ที่ฉายให้เห็นภาวการณ์เวียนวออยู่ความเชื่อความศรัทธา ที่ปราศจากปัญญา การยึดเกาะกับรูปแบบบางประการ ซึ่งมีทำให้สังคมไทยได้ก้าวไกลไปไหน การหลงตนในตำแหน่ง แห่งที่ ทั้งการหลงเชื่อกับวิถีที่ไม่ใช่ การเมืองที่ตกจม และสังคมที่ขัดแย้ง ธมกร ได้สะท้อนไว้ เพื่อความสะทกสะเทือน และตระหนักว่า สิ่งเหล่านี้ ที่ยังเวียนวนกับพฤติกรรม ความเชื่อของเรานั้น ไซ้หรือเปล่า หากมิใช่การจะพลิกสถานการณ์ อย่างไม่ อย่างไร ก้าวเดินออกจากสิ่งนั้นอย่างไร เพื่อพวงนี้ที่ดีกว่า

ภาคสอง การปลูกสำนึกขบถสู่การเรียนรู้สัจจะวิถี

แรงแดดยิ่งแผดร้อน	เพียงไร
มหาสมุทรผุดเหนือโคล	ท่วมฟ้า
สายลมพัดผ่านไป	จูบโลก
ฝนกระหน่ำดินพลิกหน้า	ผลัดไม้ผลิเมือง

(ธมกร, 2562: 75)

นัยจากภาพ คือการเปิดประตูทั้งสองบานสู่การเดินทางสู่ภายนอก นำเสนอตัวละครสถานะต่างๆ ปะทะสัมพันธ์กับกระแสสังคมที่ตกจมกับกระแสที่รุนแรงกว่าเดิม ซึ่งต้องใช้พลังอย่างมาก และทำทนายในการปลูกจิตสำนึกแห่งการตระหนักรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลง เริ่มต้นด้วยโคลงสี่สุภาพ กล่าวถึง แสงแดด มหาสมุทร ลม และฝน มีนัยแอบแฝงกระทบกระเทือนจิตมนุษย์ว่า เปลวแดดแผดเกล้าบันดาลให้น้ำในมหาสมุทรกลายเป็นไอลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าเพื่อรวมตัวกลายเป็นละอองน้ำ เป็นเมฆ แล้วในที่สุดก็ตกลงมาเป็นสายฝนที่ยิ่งความชุ่มฉ่ำ สูดผืนดิน เพื่อแผ่ความมีชีวิตชีวาถึงพืชพันธุ์ต่างๆ มนุษย์ก็เช่นเดียวกัน ยิ่งปะทะแสงแรงกระทบกระเทือนปานใด ก็ยิ่งทำให้มนุษย์แข็งแกร่งขึ้นปานนั้น ปัญหาอุปสรรคในการเดินทางของมนุษย์ ยิ่งพบเผชิญกับปัญหาใหญ่เพียงใด ก็ยิ่งทำทนายมนุษย์ว่ามีศักยภาพที่จะฝ่าข้ามไปถึงหรือไม่ ซึ่งมนุษย์ต้องใช้พลังในตัวตนอย่างยิ่งในการกระตุกกระตุ้นการเรียนรู้เปลี่ยนแปลง และฝ่าข้ามอย่างใช้ปัญญา

บทกวี “ผู้ถอดผีเสื้อจากดักแด่” ธมกร ได้ฉายภาพถึงภาวะความหวังดีที่ผิดกาลเทศะ ในนามของความรักที่นำไปสู่การพังทลายของชีวิต ตัวละคร “ฉันทน์” ประหวัดนึกถึงชีวิตตนในวัยเยาว์ ด้วยสำนึกของความอยากรู้อยากเห็น จากสิ่งที่ครูบอกในห้องเรียนว่า ผีเสื้อซ่อนตัวอยู่ในหนอน โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เขาได้ทำในสิ่งที่ไม่พึงทำ คือได้ไปจับหนอนมาจำนวนมาก นำมาห่อไว้ในผ้าชิ้น ฝ่่าดูอย่างทะนุถนอม กางมุ้งให้ไม่ให้ยุงรึ้นเข้ามากัด ทั้งก็ไม่ให้บินออกไปเมื่อหนอนกลายเป็นผีเสื้อ แต่เขาก็พบว่าผีเสื้อตายลงไปไม่น้อย จากถูกมดกัด บ้าง แมงมุมขย้ำบ้าง หรือตายเพราะทนกับการที่ต้องถูกกักขังในที่ที่ไม่ใช่ที่อยู่ของมัน และแล้วเขาก็พบกับเหตุการณ์ที่ต้องจดจำทั้งชีวิต กล่าวคือ ขณะเขาถอดผีเสื้อจากดักแด่ตัวสุดท้าย “หนึ่งในผู้โดดเดี่ยวเดียวดาย ลอกคราบครั้งสุดท้ายก่อนกลายร่าง รอดมีรอดปีกขายังคาค้าง เกาะเส้นใยบอบบางทั้งอ่อนแอ ยื่นมือแตะชีวิตที่ติดตรึง ค่อยถอดดั่งผีเสื้อจากดักแด่ ลั่นไหวสภาวะขณะแล ร่างน้อยนิ่งแน...อยู่เนิ่นนาน ฉันทน์ถอดชีวิตเจ้าจากชีวิต นอกวิถีศักดิ์สิทธิ์วินาสถาน ถอดรหัสเวลาอย่างสาธารณณ์ เพียงเพื่อจะพบพานเจ้าผ่านวัย” (ธมกร, 2562: 83)

เพียงอยากรู้อยากเห็น แต่ก็ได้ทำลายชีวิตหนอนไปไม่น้อย อ่านบทกวีแล้วนึกถึงภาพซ้อนต่างๆ ภาพของเด็กๆ ตัวเล็กๆ ถูกพ่อแม่คาดหวัง โดยให้เร่งเรียนเร่งรู้ตั้งแต่อนุบาลด้วยความหวาดกลัวว่า ลูกจะไม่ได้มีสมบุรณ์ กลัวจะพลาดโอกาสที่ดีในอนาคต ที่แท้แล้ว การกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างหรือทำลาย จริงหรือไม่ที่เด็กเหล่านี้จำนวนหนึ่งได้ฆ่าตัวตาย เนื่องจากทนการบีบคั้นจากครอบครัวไม่ได้ วัยเด็กควรได้เล่นสนุก มีพัฒนาการตามวัยที่เหมาะสม และส่งเสริมจินตนาการ มิใช่หรือ มิใช่ต้องแบกกระเป๋าหลังแอ่น นั่นคือการศึกษาหรือเป็นอะไร

แม่ผู้หวังดีกับบุตร เมื่อพบว่าลูกชายล้มเหลวจากการเรียนมัธยมต้นในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง แทนที่แม่จะใช้สถานการณ์ปลุกตื่นให้ลูกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ส่งเสริมกำลังใจ และดำเนินตามกติกา เพื่อกอบกู้สถานการณ์ให้ดีขึ้นด้วยตัวของลูกเอง กลับเลือกที่ไปซื้อใบประกาศนียบัตรการสำเร็จการศึกษาจากอีกสถานศึกษา เพียงเพื่อบอก

ใครต่อใครว่าลูกตนก็เรียนจบ วิธีการแบบนี้เป็นทำลายลูกอย่างสามัญที่ ฌมกร สำแดงบทกวีไว้ว่า “ปรารถนาผีเสื้อ
ในเนื้อนอน ปืมว่าอาหารเอาใจใส่ หยาบกระด้างต่อชีวิตจิตใจ วาบุรีลีกลายในไหวสะท้าน” (ฌมกร, 2562: 84)

บทกวี “เพลงพันธุ” ฌมกร ได้ตั้งคำถามโดยไม่ต้องการคำตอบ กับเพลงเพลงหนึ่งที่ฝ่ายรัฐสร้างขึ้นมีเนื้อหา
ยกย่องคนที่ประกอบอาชีพกสิกร ที่ว่า “คุณยังร้องเพลงเก่าหรือเปล่าสหาย เพลงที่ขายโลโก้กระดุก สันหลัง
กระกุ่มพีชีค้อย่าต่อซัง แท้ชวานาถูกฝังทั้งศตวรรษ” (ฌมกร, 2562: 90) เพื่อเปิดเผยมายาคติให้เห็นว่าเพลงที่ร้อง
ดังกล่าวเป็นเพียงวาทกรรม กล่าวคือ เพลงที่เพียงขับร้องเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อสร้างความชอบธรรมให้รัฐ ชื่อเพลง
ชีวิตกสิกร/กสิกรไทย ผู้ประพันธ์เนื้อร้อง คือ แก้ว อัจฉริยะกุล เนื้อเพลงที่เป็นคำสร้อยที่จะร้องย้าไปย้ามาหลาย
เที่ยวกว่าจะจบเพลงด้วยข้อความว่า

“กสิกรแข็งขันเป็นกระดูกสันหลังของชาติ ไทยจะเรืองอำนาจ เพราะไทยเป็นชาติกสิกรรม”

บทเพลงดังกล่าว ถือว่าเป็นวาทกรรมโดยแท้ เนื้อเพลงนั้นยกย่องชาวนาว่าเป็นกระดูกสันหลัง แต่ในความ
จริงชาวนาถูกทิ้งขว้างให้เผชิญกับทุกข์ยาก ผลผลิตราคาต่ำ คุณภาพชีวิตย่ำแย่นำไปสู่หนี้สินรุงรังมานานับร้อยปีแล้ว
“กสิกรแข็งขันเป็นกระดูกสันหลังของชาติ” จึงเป็นเพียงมายาคติ การกระทำทางภาษา ที่เมื่อนำมาร้องซ้ำๆ แล้ว
ทำให้ดูเหมือนรัฐดูแลชาวกสิกรเป็นอย่างดี ทั้งที่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่

คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบนี้ของ ฌมกร ไปกระแทกใจ “คุณ” เมื่อเป็นเพลงเก่าคร่ำคร่าหาความจริงไม่ได้ เหตุ
ใดเรายังร้องอยู่ (โดยนัยคือยังปลื้มและเปล่าไร้กวีวาทกรรมนั้นอยู่) เหตุใดจึงมินำไปสู่การเรียนรู้ และปลุกตื่นความ
เป็นตัวตนเราขึ้น เรามีเคยได้รับความสนใจจากรัฐจริงจังมิใช่หรือ เหตุใดจึงยังคงค้อมยอม เรามีหัวใจหรือเปล่า จะ
ยอมเป็นลูกไล่ หรือเป็นหุ่นไล่กา ต่อไปเช่นนั้นหรือ

“เรามีใช้ลูกไล่แล้วลูกเอ๋ย”

คุณจะคุยกับลูกหลานแห่งรุ่งอรุณ

...คุณแค่หลับแล้วละเมอไปใช้ไหม

เปลี่ยนนานอกเป็นสวนยางเลื้อยด้ายย้อย

คุณจะร้องเพลงอะไรก็ได้สหาย

จะแร็ปหรือกระหำไม่สำคัญ

เมื่อคุณเงยหน้าเห็นความเป็นหุ่น

เรียนรู้โลกเปลี่ยนรุ่นและเปลี่ยนรอย

ที่แปรเปลี่ยนนาในเป็นไร่อ้อย

เปลี่ยนภูคอยเป็นข้าวโพดล้างเผ่าพันธุ์

ตื่นขึ้นจากความหมายซ้ำขวาหัน

เมื่อเพลงนั้นคุณกล้าแกร่งกล้าตัวเอง

(ฌมกร, 2562: 92)

ทั้งหมดที่กล่าวมา มันอยู่ที่ “คุณ” มิใช่ที่ใคร คุณกล้าที่จะปฏิเสธบทเพลงแห่งความลวงหรือไม่ และกล้าที่จะ
ร้องเพลงใหม่ที่ใช่ โดยเนื้อร้องทำนอง มาจากหัวใจ จากความจริงที่เป็นตัวตนและจิตวิญญาณของตนเองนั้นมิใช่หรือ

บทกวี “ห่วงโซ่โพธิยาลัย” ฌมกร ได้แสดงความจริงอย่างเจ็บปวด เกี่ยวกับฉากและเหตุการณ์ที่ปลาในสระวัด
โลดค่นองไปกับน้ำฝนเมื่อเย็นวาน จนออกไปนอกวัดให้ชาวบ้านได้จับกันสนุกใจ ครั้งแล้วชาวบ้านผู้จับปลาและ
ฆ่าปลาก็จัดทำเป็นอาหารมาถวายพระในตอนเช้า (วันพระ) เสร็จแล้วผู้ฆ่าก็รับศีลปาณาติปาตาฯ ทั้งที่รู้แก่ใจว่า
อาหารที่ทำมาถวายก็มาจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต นี้หรือไม่ ที่ชาวพุทธยังมักทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับสิ่งที่ตนรู้ ตนเชื่อ
ตนคิด และตนพูด

“ยะถา, สัพพี” พร

พระพิจารณาธรรม
เลือดเนื้อสู่เนื้อเลือด
สะพานถึงฝั่งโพธิ์
มิเจาะมิจใด
ผู้ฆ่า ผู้มรณะ

เต็มหาบคอนแห่งถ้อยคำ

ชาตุนันท์ “ปฏิสังขาย”
เพื่อเหือดสิ้นไร้หวังไซ้
ไอ้ชีวิตแห่งบิดนตะ
ทานมัยจากใจสละ
ผู้เลี้ยงง่าย...ไม่รู้เห็น
(ธมกร, 2562: 96)

แม้พระผู้รับอาหารเอง ก็มีได้ปฏิเสธอาหารเหล่านั้นเพียงมีทางออกของจิตผู้ “มิเจาะมิจใด” และทำตนเป็น “ผู้เลี้ยงง่าย...ไม่รู้เห็น” ไม่ได้เป็นผู้ฆ่าด้วยตัวเอง ทั้งไม่ได้สั่งฆ่า และไม่ได้รู้เห็นว่าการฆ่านั้นกระทำมาโดยจำเพาะเพื่อตน อย่างนี้ ถือว่า ทั้งพระ ซึ่ง “ไม่รู้เห็น” ว่าอาหารได้มาอย่างไร ก็พราแต่ให้ศีล ให้โยมพากันรับศีลไปตามพิธีกรรมมิมีใครยึดถือในความหมายนั้นจริงจัง

และในนาม “ผู้ไม่รู้เห็น” กับการกระทำปาณาติบาตของคนอื่น พระในฐานะผู้บริสุทธิ์และผู้ให้ทาน ได้นำเศษซากปลาที่เหลือมาเป็นอาหารปลาในสระ ก็ยังดำรงอยู่ในฐานะผู้เปี่ยมเมตตา แต่ทว่าบทจบของบทกวีนี้ก็กระตุกให้เห็นภาพซ้อนของโศกนาฏกรรม ที่ไปไกลกว่ามายาคติข้างต้นนั้นเสียอีกว่า “เลือดเนื้อเมื่อเย็นวาน มาสู่ญาติุมกักกิน” (ธมกร, 2562: 97)

บทกวี “กุญแจ” บทเด่นอีกบทที่เป็นรหัสสัญลักษณ์การตระหนักรู้ของผู้เป็นองค์ประกอบสำคัญของครอบครัวตัวละคร “เขา” ผู้ทุ่มเทกับการงานแต่ก็หลงลืมหน้าที่สำคัญ คือหน้าที่ของสามี และหน้าที่พ่อ เขาหลงลืมแม่แต่วันเกิดของของลูกสาว ลืมแม่สัญญาที่ให้ไว้จะซื้อเสื้อกันหนาวมาให้ ขณะที่เขากลับมาถึงหน้าประตูห้อง ก็ได้ยินเสียงภรรยาและลูกสาวสนทนากัน “พ่อบอกจะกลับมิใช่หรือ จะลืมซื้อเสื้อกันหนาว ของขวัญที่สัญญาด้วงดาววันสำคัญของลูกสาว...ดวงดาวนั้น เจียบนิงในสายลมโลมริน ก่อนได้ยินเสียงตอบลอบขวัญ ‘ไม่เป็นไรหรอกลูกเรามีกัน เพียงแม่ลูกก็ยืนย่นว่ายยังมี’” (ธมกร, 2562: 107) พลันได้ยินก็เหมือนหัวใจถูกทิ่มด้วยหอกทวน ก่อให้เกิดรู้สึกละอายอย่างที่สุด ในความบกพร่องต่อหน้าที่ ซึ่งมีเพียงต่อลูก แต่ยังคงบกพร่องอย่างครบถ้วนต่อภรรยา และต่อบ้านอันเป็นที่พักอาศัย “...นานแค้นไหนมีสัมผัสไม้วาดบ้าน ชามจานมิได้ช่วยล้างฝุ่นผ้า ไม่กระถางร้างใบเมื่อไกลตา รวดตากผ้าตากรักตักน้ำค้าง” (ธมกร, 2562: 108)

“เขา” ชายผู้สำนึกรู้สึกละอาย ผู้เป็นสมาชิก เป็นองค์ประกอบของบ้าน ผู้กลายเป็น “แขก” หรือคนแปลกหน้าของบ้าน จริงหรือไม่ ที่เราเห็นภาพซ้อนที่มีพฤติกรรมเช่น “เขา” มากมายนัก เขาหลงลืมจริง หรือว่า เขามีสิ่งอื่นที่ลุ่มหลงมากกว่า เงื่อนปมเหล่านี้ ไม่มีผู้ใดแก้ได้ นอกจาก “เขา” เองที่จักต้องไข “นี้หรือปมที่ต้องไข ‘ใจกุญแจ’”

นอกจากนี้ ยังมีบทกวี ที่ฉายให้เห็นระบบการศึกษาที่บิดเบี้ยว ที่มีอาจนำพาผู้เรียนสู่อิสระ เป็นตัวของตัวเอง เช่นในบทกวี “นานมาแล้ว” ธมกร ได้วิพากษ์ว่า การศึกษาที่ต้องการเพียงให้ผู้เรียนเป็นเพียงผู้เชื่อและผู้เชื่อ “ภายใต้โง่คณาอาณาขอบ เธอถูกขังฉันทถูกครอบให้ชอบเชื่อ ให้ยินดีกับสีสนอันรองเรื่อง ที่ฉากชั้นบรรเทืองเขาสร้างท่า” (ธมกร, 2562: 76) การศึกษามีสร้างคนให้เป็นคนช่างสงสัย แม้ในบรรยากาศที่ประเทศต้องพบกับความทุกข์สาหัสเพียงใดก็ตาม ก็มักจะใช้วาทกรรมปกปิดเชิงลบไว้ จะเลือกกล่าวเฉพาะที่เป็นความดีงาม ว่าดินแดนนี้มีความสุขสงบ และร่วมเย็น เป็นอารยะ “ก็ชั่วอายุขัยมิกัฆา เล่าบอกกันต่อมาสืบลูกหลาน นี่คืออารยะจิตวิญญาณนี่คือคานติสุขและร่วมเย็น” (ธมกร, 2562: 76) การเน้นย้ำแต่ความดีงาม การสอนก็เน้นแบบข้อที่ถูก ทั้งที่ข้อที่ผิดก็เป็นประโยชน์สำหรับคิดอ่านทบทวน

เช่นนี้แล้ว เรายังยังหลับใหลไม่รู้ตื่นได้อย่างไร พิธีกรรมยังคงรุ่งรังว่างเปล่า การศึกษาที่พอกพูนอวิชา ความหยาดด้านดำรงอยู่รอบทิศ การยึดติดดำรงอยู่ภายในหัวใจ กุญแจใดเล่า จะไขความมืดบอดเพื่อไปสู่ความสว่างได้ ก็มีแต่สำนักแห่งขบถที่จะตระหนักรู้ว่า การฝ่าข้ามมหาสมุทรย่อมต้องใช้พลังมหาศาลแห่งการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมที่ดีกว่าเดิม

ภาคสาม การเคี้ยวกรำปลดปล่อยตัวตนจากพันธนาการที่ยึดเกาะ

มนุษย์มีผลึกฟ้า
หลังเลือดน้ำตาริน
ย่อนดาบตีเมล็ดกิน
เปลี่ยนโลกใบเล็กได้

เขยื่อนดิน
เปล่าไร้
ใจแกร่ง
ยอมซื้อใจสวรรค์

(ธมกร, 2562: 137)

นัยจากภาพในภาค 3 นี้ คือบานประตูทั้งสองบานที่เปิดผลึกเข้ามาภายใน เป็นเสมือนบานประตูที่เปิดเข้าสู่โลกภายในของมนุษย์ ผู้ปรารถนาหลุดพ้นจากพันธนาการทางสังคมต่างๆ นานา ย่อมต้อง “ผลึกฟ้า” “เขยื่อนดิน” ดังโคลงสี่สุภาพข้างต้น มีนัยถึงการที่ต้องตัดสินใจทำในสิ่งที่ยากลำบาก ยากลำบากในที่นี้ก็คือการสลัดออกจากซากเดิม ความเคยชินทั้งหลาย ซึ่งอาจต้องแลกด้วยอะไรหลายอย่าง ซึ่งจะนำมาซึ่งความโดดเดี่ยวเปลี่ยวเหงา ซึ่งจะต้องยอมรับ แต่หากฝ่าไปได้ก็เท่ากับได้ชีวิตใหม่อีกกลับมา

บทกวี “เสียงภายใน 5” ได้บอกกับ “คุณ” ว่า

คุณพบคุณคือบทกวีที่ต้องอ่าน
ชีวิตคือลายแทงแห่งมรรคา
จึงก้าวไปในนามของความลับ
ลวงอาจจริงจริงอาจลวงดวงกลม
ขณะคุณอ่านคุณที่เคลือบแคลง
แม้รหัสพลัดหายมลายพิมพ์

ความลับคือสะพานการค้นหา
ขณะมาถึงยังฝั่งตัวตน
ซึ่งซ่อนทับสะพานการเริ่มต้น
เพื่อจักษุสืบค้นจะยลยืม
เมื่อลายแทงถูกไขใจเอมอ้ม
ก็กระหึ่มในก้าวอย่างมิลังเล

(ธมกร, 2562: 139)

จริงหรือไม่ ที่มนุษย์ส่วนใหญ่ไม่รู้จักและเข้าใจสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว แต่สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวกลับมองไม่เห็น ดังนั้นสิ่งที่ต้องสำรวจตรวจสอบเสียก่อนก็คือ ตัวมนุษย์เอง “คุณ” คือบทกวี คือความลับ คือลายแทง ที่จะต้องค้นหาให้พบในท่ามกลางความกำกวมของความจริงความลวงที่สถิตอยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเชื่อมั่นว่า “คุณ” สามารถจะแก้ไขรหัสลับนั้นได้ และก็มีมองเห็นทางเส้นใหม่ที่รอคอยอยู่ หลาย ๆ คำถาม ที่ธมกรได้ที่มีกระตุกบรรดาผู้ไม่รู้ตื่นทั้งหลาย เช่น “เคยได้ยินต้นไม้หักทลายไหม ต้นไม้พุดอะไรกับคุณบ้าง ก็ต้นยืนต้นหยดอยู่ริมทาง ก็ต้นล้มล้มเรียงเป็นทางเท้า” (ธมกร, 2562: 140) “เธอเห็นอะไรในฉันทันบ้าง” (ธมกร, 2562: 141) “ขณะคุณพบใครใครพบคุณ” (ธมกร, 2562: 145)

คำถามทั้งหมดพุ่งมาที่ “คุณ” ทั้งนี้ เพื่อให้ตระหนักว่า ในชีวิตที่ผ่านมา เธอได้ค้นพบสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติต่างๆ หลากหลาย ปรัชญาการณต่าง ๆ ผู้คนหลากหลายประเภท ทั้งสถานการณ์อารมณ์ สิ่งเหล่านั้น มิกระทบ มิกระทำให้ “คุณ” ต้องฉุกคิดกับวันเวลาชีวิตที่ผ่านมาไปเลยบ้างหรือ ทั้งนี้เพราะ การปล่อยให้ชีวิตดำเนินผ่านไปโดยปราศจากตั้งคำถามครุ่นคำนึง มันอาจทำให้ต้องตกในภาวะตีตันทางปัญญาที่มีอาจหาทางออกพ้นความอึดอัดได้

“บางเห็นจริงมีจริงจากสิ่งใด จึงโลกชมว่าใช่แล้วชอบชื่น ครั้นยลยินหมื่นหมื่นน้ำตารื่น จะมาคั่นดวงตาให้...ใจดวงนั้น” (ธมกร, 2562: 142)

บทกวีเด่น เช่น “สบายดีนะ” ซึ่งชวนให้คุณทักถามเพื่อเปิดประตูมิติกับผู้คนต้นทางที่คุณพบ เปิดทางให้คุณได้เรียนรู้โลกเปิดโอกาสสำหรับการเรียนรู้ทุกขณะ บทกวี “อีกวันหนึ่งในหมู่บ้าน” ธมกร ได้อ้างถึงนักปราชญ์ระดับโลกอย่างโสกราตีส เพลโต อริสโตเติล ผู้ประกาศตัวตนของตนเอง อริสโตเติลเป็นศิษย์ของเพลโต แต่ก้กล้าโต้เถียงอาจารย์ “ผู้กล้าโต้กล้าต่างอย่างสร้างสรรค์ มิเชื่อโลกของแบบจะแคบตัน เชื่อปฏิสัมพันธ์...อาจฝันไว้” (ธมกร, 2562: 147) อ้างถึงชาวกาลามะในพุทธประวัติ (ผู้ใช้กฎกาลามสูตร เป็นหลักแห่งความเชื่อ ไม่ให้เรื่องมายโดยต้องปัญญาพิจารณาให้เห็นจริง ถึงคุณโทษ หรือดีไม่ดี ก่อนเชื่อต้องพิจารณา 10 ประการ) รวมทั้งนักปราชญ์สมัยใหม่อย่าง มาร์ก ซักเคอร์เบิร์ก และ สตีฟจ๊อบส์ ต้นแบบของนักศึกษาเรียนรู้ ผู้เคลื่อนไหวพลิกฟ้ามาแล้ว “แต่เราต่างมาเดินเล่นเธอเห็นไหม ‘โสกราตีส’ ให้สงสัยให้เสาะสรร ‘พุทธะ’ ให้ตื่นรู้เฝ้าดูมัน อีกรุ่งภพสัมพันธ์กับวันนี้” (ธมกร, 2562: 149)

นักปราชญ์โลกอย่างโสกราตีส บอกให้สงสัยและเสาะหา พระพุทธเจ้า บอกให้ตื่นรู้ พระองค์คือต้นแบบของผู้ตื่นแล้ว ยังผู้คนส่วนใหญ่ยังหลับใหล

บทกวี “กาแพดำ” ได้แสดงให้เห็นภาวะของความละล้าละลังที่จะทำบางสิ่ง แต่กลับถูกเกี่ยวเกาะกับบางที่ อาจทำให้ภารกิจที่มุ่งไว้ล้มเหลว โดยใช้ความเปรียบเป็นเรื่องของการกินกาแพ รู้ทั้งรู้ว่าการกินนี้ทำลายมาก ยึดกับลิ้นที่ร่อยกับความหวานนำไปสู่โรคความดันโลหิต แต่ก็ยังข้ามไม่พ้นสักที นี่เพียงเรื่องกาแพ หากคนเรายังยึดติดกับบางอย่าง ทางเดินข้างหน้าย่อมพบอุปสรรค “มีต่างราวเปล่าไรอันใดโดย ในจิตไทยกระหายมีคลายเคลื่อน ยังยื้อโยงโยงยามข้ามปีเดือน ไว้เป็นเพื่อนอดีตพราดำปรัมปรา ชีวิตเพื่อเมื่อวาน ใววันนี้ ยังจะมีความหมายใดในเบื้องหน้า บางรู้สึกทิ่มแทงจากแสงทิวา คุณเลี้ยวหลบมิลบตามิกล้ามอง แค่ก้าวข้ามหวานมันมีหยาญกล้า จะเงื้อง่า ‘ถอดรีอ’ เชียวหรือสหาย ทั้งรู้เลื้อยดุดตันอันตราย ยังอนุรักษ์ปากฝ้ายไขมันฉะนี้” (ธมกร, 2562: 163-164)

ดังนั้นแล้ว การจะข้ามผ่านพ้นจากพันธนาการที่ล้ามตรึงมายาวนาน มีอาจแกะออกได้อย่างง่าย ต้องใช้ความกล้าหาญอย่างมาก “น้ำที่เชียวกรากกล้าปะทะแก่ง วายุแรงปะทะภูริรู้กระแส แต่น้ำได้สมุทรสุดลึกแล ลมเหนือโลกผกแปรมิรู้เป็น อันล่องสู่สู่สานการโยงยึด ยิ่งประพุดติขาดพร่องมองไม่เห็น ยิ่งติดดีซึ่ซัวอยู่เข้าเย้น ขึ้นล้าเค็ญค้ำคายังกว่าใคร ยิ่งต่อต้านมันจะยังดำรงอยู่ แต่หากนิ่งเฝ้าดูจะรู้เห็นได้ จะกั๊วจะกั๊รานจะผ่านไป จะกิดทางอยู่ท่าไมไม่เดินทาง” (ธมกร, 2562: 165-166)

การเดินทางสู่เส้นทางที่ใช่ จึงต้องใช้ความกล้าหาญ เด็ดขาดและเด็ดเดี่ยว พร้อมเผชิญกับความโดดเดี่ยวลำพัง แต่สุขสงบ

บทกวี “นอกบรรทัด 16” ธมกร ได้แสดงให้เห็นว่า บางทีทางใหม่ที่เลือกจะได้พบความรู้สึกใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม

คุณรู้สึกสุขสงบลึกกล้าที่ได้อยู่เพียงลำพังกับท้องทุ่งกว้าง
ยามแดดบ่ายบางเบา
ใครต่อใครหลายคนเข้ามาวุ่นวายกับชีวิต
เพิ่งผละจากไป (ธมกร, 2562: 168)

ดังกล่าวมาแล้วว่า ผู้ปรารถนาชีวิตอิสระ ต้องพึ่งพาแข่งขาของตนในการก้าวเดิน ทั้งพลังภายในที่แข็งแกร่ง การกอบกู้บางอย่าง อาจต้องปลดเปลื้องบางสิ่ง เพื่อได้ความสุขทั้งหลายเป็นความโปร่งโล่ง สบายเบาและ

ชีวิตง่ายขึ้น เพื่อพ้นจากพันธนาการที่รัดรั้งเวียนวนกับชุดความรู้ ความคิดที่ไม่ใช่ “พร้อมหรือยังสหายผู้ไปต่อ มิต้องรอळองส่งวิถี มิต้องสวดอภิธรรมค้ำวารี มิต้องมีกุมารบวชหน้าไฟ” (ธมกร, 2562: 186)

บทดังกล่าวเป็นความเปรียบ เช่น การตายจากสิ่งหนึ่งเพื่อการเกิดใหม่ แต่มิใช่การตายในความหมายสิ้นลมหายใจ “มิเทศน์แจง เกิด แก่ เจ็บ จาก เก็บของไว้ห้องถากทางเส้นใหม่ มิทอดผ้าบังสุกุลให้ฝุ่นไร มิต้องวางอาลัยดอกไม้จันทน์ มิต้องลอยอังคารให้ธารชุ่น มิทำบุญอุทิศส่วยสรรพวงสรรค์ เราจะสร้างภพภูมิ – ภูมิใจนั้นด้วยคนรักกวีวรรณดั่งแก้วตา จุดิจากดวงดาวที่เปล่าไร้ บัดนี้เกิดดวงใจนักกอบกู้ เราจะผลึกเราจะผ่านบานประตูไปสู่ทางที่เราก้าวมาแล้ว” (ธมกร, 2562: 187-188)

บทกวี “นอกบรรทัด 21” ภาพของนกตัวหนึ่งขยับปีกบินขึ้นนำฝูง มันทำให้มนุษย์บางคนเช่น “คุณ” วาบไหวกับสิ่งที่เห็น

ขณะครุ่นนั่ง...พลันที่นกตัวหนึ่งขยับบินนำหมู่
จึงหวะพลิกปีกของมันผกผ่านแสงตะวัน
คุณสัมผัสถึงคมปีกตัววาบเข้ามาในหัวใจ

(ธมกร, 2562: 189)

ขณะที่นกตัวหนึ่งขยับปีกบินนำฝูง แล้วมนุษย์ผู้ประเสริฐมีสติปัญญาเกินนกหลายเท่า จะมีรู้สิกรู้สาได้อย่างไรถึงเวลาที่ต้องโบยบินจากความรักซึ่งคลั่งศรัทธา สรรเสริญเยินยอเกินอัตรา และซึ่งเคียดเกลียดโกรธอย่างนก “ในปีกปรารถนา”

ยกปีก ขึ้นเหนือปีก	ขึ้นไปอีกมองมออัน
เหนือไฟจักเห็นพื้น	นอนกองไฟทิ้งหญ้าฟาง
...เหนือท้อจะทำท่าย	เห็นจุดหมายมิไกลห่าง
ฮึดกล้าจะมล้าง	ทุกก็ดขวางมลายไป
เหมือนทุกซ์จะปลุกปราชญ์	เห็นปวงญาติทุกซ์ยิ่งใหญ่
ปราชญ์หนึ่งซึ่งอยู่ใน	ใครคนหนึ่งจะนำพา
เหนือเนินเกินพนัส	จะสัมผัสลมยอดผา
ปีกนกที่ผกฟ้า	จะมีฟ้าอีกฟากโน้น

(ธมกร, 2562: 173-174)

ผู้สมัครใจโบยบิน ย่อมมีโอกาสข้ามพ้นจากฟ้าหนึ่งไปยังอีกฟากฟ้าหนึ่ง ไปจากกรอบความคิดเดิมที่ไทรมทรุดสู่ความคิดใหม่อันพร่างพราร

บทกวี “นอกบรรทัด 23” การตระหนักต่อการเรียนรู้ นำไปสู่เส้นทาง ระหว่าง ทาง กับ เท้า คือองค์ประกอบสำคัญของการก้าวจากการเปลี่ยนผ่านสู่การเปลี่ยนพบ “เรา” เดินใน “ทาง” เดินในเรา

ทางมิได้มีมาก่อนแท้
 ขณะเท่านั้นน้อยก็มีได้มีมาก่อนทาง
 กระนั้น
 ก็มีใช้สาระสำคัญของทางและแท้
 แท้และทางมิได้มีเพื่อเพียงจุดหมายปลายทาง
 ทางและแท้มิได้มีเพื่อเพียงก้าวเดิน
 บางขณะหยุดพักเท้าระหว่างทาง
 บางขณะหยุดพักทางระหว่างแท้
 บางขณะเกิดขึ้นในห้วงคิด
 บางห้วงคิดเกิดขึ้นในรอยแท้
 นี้กระมัง
 ที่รวมเราไว้ในการเดินทาง
 ทางที่ดำเนินอยู่ในเรา
 (ธมกร, 2562: 195)

ชีวิตที่เคี้ยวกรำ นัยถึงการไม่หยุดหย่อนที่พัฒนาตน ย่อมได้รับบำเหน็จรางวัลคือ มีพลังภายในที่เข้มแข็ง ด้วยฟันในกายที่มีเชื้อเพลิงอัดแน่น ที่พร้อมทุกเมื่อสำหรับไฟที่จุดลง เช่นนั้นการปลดปล่อยตัวตนสู่จิตวิญญาณอิสระ ปลอดภัยจากการครอบงำย่อมนำไปสู่ความสงบสุขในที่สุด อันเป็นปลายทางปรารถนาของทุกชีวิต

ภาคสี่ สู่จิตวิญญาณอิสระ

แท้ทุกขลิเพื่อนแท้	ยุติธรรม
ผู้ก่อผู้ก่อปกำ	เศษแก้ว
สุขแท้แค่เงียบงำ	งูหลับ
เด็กตื่นลิ้มเจ็บแล้ว	หกล้มเมื่อวาน

(ธมกร, 2562: 197)

นัยจากภาพ คือการเปิดบานประตูสู่ภายในอย่างเต็มที่ เปิดกว้าง พร้อมรับทุกสถานการณ์ชีวิต อย่างตระหนงตั้งเนื้อความในโคลงสุภาพที่ว่า ความทุกข์คือสาระสำคัญของชีวิต แก่นสารชีวิตคือความทุกข์ ความสุขนี้จะเวียนมาหามนุษย์เพียงชั่วขณะหนึ่ง ราวกับการหลับไหลบางกาลของอสรพิษ แต่การวางใจเผชิญกับทุกข์อย่างไม่สะทกสะท้าน สำคัญกว่าสิ่งอื่น ในแง่ของผู้เข้าใจโลกและชีวิต

ชีวิตก็ดังนี้
 เรียนรู้เติบโตและเปลี่ยนผ่าน
 ปีติให้เต็มอ้อม
 แล้วอิสระดำเนินไป
 (ธมกร, 2562: 198)

ชีวิตที่เป็น “ชีวิต” ต้องขับเคลื่อนที่พร้อมสำหรับการเรียนรู้กับสิ่งที่พบ ปะทะสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมในทางผ่าน

และธรรมชาติกับการเดินทาง ปลอดภัยซึ่งโชครวนทั้งหลาย

ในเมื่อบ้านเมืองกลายเป็น “บ้านร้าง” อ่างว้างโหวงเหวง สภาวะที่ตกจมกับกระแสขัดแย้งชั่วช้า ซ้ำร้าย ขวาคลั่ง การปล่อยให้บ้านเมืองเต็มไปด้วยหยากไย่ คราบเขม่า กระจังแตกหัก ถ้วยโถโอชามกระจัดกระจาย การใช้ภาพอุปสรรคนั้น มีนัยถึงการพังทลายของจิตวิญญาณเดิมแท้ที่บริสุทธิ์สะอาด มิแบ่งแยกเขาเราและเป็นอิสระ ธรรมการใช้ความเปรียบว่า “บ้านร้าง” ในที่นี้ก็คือบ้านในจิตวิญญาณอันบริสุทธิ์ซึ่งมีมาแต่เกิด มิได้รับการปิดกวดเช็ดถู บ้านที่เคยสะอาดสะอาดอันกลายเป็นขยะ “ขยะความมียึดติด ปฏิภูลชีวิตเติบโตกล้า จะปิดกวดนครา อัดโรย...อ่อนล้า...ฝ่าฟันขณะภวังค์สะทกไหล ความจริงมิใช่ความฝัน บ้านเธอหลังนี้เท่านี้แหละ หลงเพื่อรำพันบ้านใคร” (ธมกร, 2562: 201) ไปหลงเพลินเดินตามใครขณะมิคฤเจตนาให้สะอาด “คูสิ...ทิ้งรักและทิ้งร้างก่อนชีวิตช่วงเหลือไหล มองผ้าขี้ริ้วละอายใจ คุณน้ำมีไกลเกินนัก” (ธมกร, 2562: 201)

คุณทำชีวิตหาย คืบวันผ่านไปอย่างไรประโยชน์ คงถึงเวลาที่ต้องชำระล้างบ้านในจิตวิญญาณของตนที่บริสุทธิ์สะอาดกลับคืนมา

บทกวี “ผู้แปลก” เพียงต้องการสื่อสารกับผู้อ่านว่า หากประสงค์เดินก้าวออกมาจากความขัดแย้งทั้งหลาย ต้องยอมรับให้ได้กับสิ่งที่เราเลือก อาจตกเป็นเป้าหมายของการโจมตี ใส่ร้าย เพราะต้องการแตกต่าง ท่ามกลางกระแสธารที่คนส่วนใหญ่หลังไหลไปกองรวมกระทำการสิ่งใดเหมือนกัน และพร้อมเพรียงกลุ่มรวมทำร้ายผู้ที่แปลกแตกต่างจากตน “ผู้แปลก...” เธอครางแหบเครือ ผีเสื้อ...บินจากซากศพพัง”

“ผู้แปลก” ผู้ที่กล้าจะไม่เหมือนผู้อื่น เปรียบดังผีเสื้อที่ปรารถนาชีวิตใหม่ ไม่อาลัยกับซากหนอน คนก็เช่นเดียวกัน ต้องกล้าที่ปลดปล่อยตัวเองออกจากคราบเดิม สละตัวตนที่ยึดติดกับบางสิ่ง เพื่อคุณค่าของชีวิตที่ดีกว่า โดยบินไปอย่างอิสระ

บทกวี “อิสระ” เขียนถึงชายผู้พบกับอิสระ เพียรแกะสลักภาพนกบนหน้าผา โดยวาดปีกให้กางคลุมทั้งเทือกเขา พร้อมตะโกน “เราทั้งปวงเป็นอิสระบินได้แล้วแต่กลางดึกก็มีดด้วยนิทรา ผู้ตื่นทันเหตุการณ์น้อยเหลือเกิน ไม่วายที่เขาจะวิพากษ์วิจารณ์คนส่วนใหญ่ว่ายังมีความอ่อนด้อยที่ไม่เรียนรู้ หากยังหลับไหลอยู่กับกระแสธารที่นำพาไปสู่ความทุกข์ ผู้ตื่นทันเหตุการณ์น้อยเหลือเกิน” (ธมกร, 2562: 207) ข้อความที่ขีดเส้นใต้ พวกเขายังหลงชื่นชมกับอดีตที่เป็นสุข ที่ไม่มีจริงในปัจจุบัน (ยังคงมี “ชีวิตของวันวาน”) “โลกบนปีกพลิกองศาดวงตะวัน” มินัยว่าเพียงแค่คลิกก็พลิกสถานการณ์ เรายังมีทางเดินที่ดีกว่า “แต่ดวงตาชีวิต...ได้แต่มอง” หรือไม่ก็แม้มองเห็นก็มีอาจเข้าใจ

บทกวี “อิสระ” นี้ มุ่งสื่อสารว่า เมื่อวิถีกระแสหลักกลายเป็นสาธารณภัยที่นำความทุกข์เข็ญมาให้ เมื่อกระแสสังคมมีอาจเป็นหลักให้ผู้คนได้ ปังเจกชนผู้ปรารถนารอดพ้นบ่วงทุกข์ทเวศ ก็คงต้องสลัดโลกให้เล็กลงเฉพาะตน เพื่อก้าวเดินโดยลำพัง “...เขายังคงลี้ล่อนเก็บซ่อนตัว ควรสลัดปีกโลกอีกครั้งหนึ่ง ให้โลกปีกเสมือนกลมแต่เดิมกาลหรือสกดแยกปีกหลักแยกไป” (ธมกร, 2562: 209)

บทกวี “นอกบรรทัด 24” ธมกรได้ย้ำความคิดว่า เราสามารถมีอิสระได้ตามความฝัน แม้จะไม่ใช่ความจริง แต่เกิดขึ้นได้กับสภาวะจิตที่เรียกว่าความใฝ่ฝัน ที่ทำให้เรามีพลังและแรงผลักดันไปยั้งสิ่งที่ดีกว่า “นี่ฤ ความใฝ่ฝัน ที่มุ่งมั่นกระทำมิย่อท้อ เพื่อใส่ความคิดฝันเป็นจริง จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จริงแท้” (ธมกร, 2562: 210)

ดังนั้น หากมนุษย์ไม่มีความใฝ่ฝัน ก็ไร้แรงบันดาลใจ หรือแรงผลักดันจะทำสิ่งใด ๆ ให้สำเร็จได้ ทั้งที่มนุษย์มี “พิน” วัสดุที่เพียงพลังที่รอกการจุดของ “ไฟ” และเมื่อไฟจุดพินก็สว่างโพลง การงานหรือความสำเร็จใดก็เรียบร้อย โดยพินไฟที่อยู่ภายในกายมนุษย์ หากไม่แล้วชีวิตก็ไม่ตื่นรู้...ปลดปล่อยชีวิตข้ามผ่านกาลเวลาไปวัน ๆ ก็เป็นชีวิตที่ไร้ความหมาย ทราบวันสุดท้ายของชีวิต “หากมิเป็นทั้งพินและไฟละ แม้ท่ามกลางการมีอยู่ของโลกธาตุ ไม่ปรารถนาและไม่

แสวงหา ดำรงอยู่...แต่เสมือนไร้รูปนาม บางที จะได้พบความหมาย... ที่หลงลืมในกองเพลิง!” (ธมกร, 2562: 212)

เช่นเดียวกับบทกวี “หญิงสาวในสวน” ผู้ได้รับความทุกข์ระทมจากสถานการณ์เวลา ขณะเธอนั่งกวัดไกวบนชิงช้า “ผีเสื้อ” ก็เข้ามาทักทายเธอ ชีวิตเธอก็พลิกแพลงในเวลานั้น ช่วงผีเสื้อบินผ่าน เธอก็พลิกอาศาศูทิศทางการปล่อยวางความทุกข์ “หญิงสาวสายลม ก้าวจากจอมจม วางลั่นทมไว้ในสวน” (ธมกร, 2562: 214)

จริงหรือไม่ เราต่างก็รับมลพิษนานาผ่านดวงตา ดวงจิต โสตประสาท ทั้งโดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ มันปรุงแต่งเสียจนทำให้หลง แต่เราจะเก็บมลพิษมลภัยให้เคืองหู ตา จมูก เหตุใดมิกลบฝังมันเล่า “เธอรับแรงกระทำเพื่อนำพบ ฉันทรับแรงกระทบเพื่อรับสู้ รับและรุกบุกทะลวงปวงวิรูป ที่น่ากลัวคือ ‘ตัวกู’ ที่อยู่ยงลมข้างนอกพัดฝุ่นฝ้ามามา แต่ไหน ฝนข้างในมาแต่ลมที่โถมถั่ง ลมจะแรงฝนจะร้ายเป็นกำลัง ชุดหลุมฝังตัวกลัวและตัวการ” (ธมกร, 2562: 215)

ตัวกลัว คือตัวการที่มีให้มนุษย์ได้พบกับอิสรภาพ เนื่องจากหลงติดยึดกับพันธนาการที่ล้ามตรึงไว้ จึงนำไปสู่การทบทวนและสรุปบทเรียนอย่างหนักว่า แท้แล้วเรารู้จักตัวเองจริงแค่ไหน

จิตวิญญาณอิสระ มิใช่การเอาตัวเราไม่ข้างนอกแยกออกจากสังคม หากเป็นอิสระที่จะเลือกดำรงในท่ามกลางของความหลากหลาย อยู่ร่วมกับสังคมแต่ไม่ตกไหลไปกับกับอารมณ์เหนียวนำความขัดแย้ง แต่สำนึกใหม่ที่ไม่ตกเป็นเบี้ยล่าง “อิสระปัจเจก เรามิใช่พระเอกขี่ม้าแก้ว เพียงไลฟ์สไตล์หลากหลายแนว ที่แน่นอนสำนึกใหม่ในหมู่เราที่พร้อมอยู่กับโลกบริโภคนิยม โดยมีหมูปีกมวลแมลงเม่า และโดยจะเฝ้าคู่มิดูมเดา เพื่อจะทำทันโลกและชีวิตด้วยชีวิตสามัญชนที่ผันผ่าน โฟ้นนิพพานมิใช่ภารกิจ โลกพระเจ้าหรืออัลลอฮ์เนรมิต มิได้คิดได้หวังเป็นรางวัล ปฏิสนธิมีปฏิเสธรุขนิยม หากจะสมคบเสพออย่างเลือกสรร มิปรารถนาจะหลุดพ้นจากผูกพัน โลกจะโคกสาครรรจ์ มิครั้นคร้าม เผชิญหน้ากับทุกข์เสมือนญาติ มองทุกข์คือธรรมชาติดูอยู่เคียงท่าม ทุกข์จะตีจะเขี่ยให้คนเดินตามหรือให้ผ้าผ่าข้ามจะตามดู มิหวั่นหอก โลก โกรธ หลง ที่ลุดมันคงดำรงอยู่ และตราบลมหายใจยังใฝ่รู้ ไยจะต้องกลัวครผู้เผยแพร่ แน่ละ... เราผู้อัจฉริยะมีฉ้อฉล ยุคของเราแบ่งปันสันติชน เทรนด์ของเรามิแบกขนมิกวักล้วง มิอะไรไคล่คลั่งกับสังคม มิเปลืองแห่กับมที่จมถ่วง ใครอยากปลุกตื่นปลายไว้ทั้งปวง ก็ตักดวงทวารร้อนหอบคอนเอา เราจะเป็นสัญลักษณ์ของทางเลือก มิเป็นเชือกตะพายของพันธุเฝ้า ไกลจากยุคปลุกให้รบทรอยเท้า ใครจะอยากเป็นเรา เขาเลือกเอง” (ธมกร, 2562:232)

ธมกร ได้ส่งสารยังผู้อ่านที่กลายเป็น “เรา” ซึ่งเป็นผู้เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนสถานการณ์ที่พบ พลิกแพลงเป็นสถานการณ์ที่สุขสันต์ อยู่ร่วมกับสังคมอันเป็นแก่นสารของชีวิต ที่ไม่เป็นเหยื่อของความจاذบภัยทั้งหลาย เรียนรู้เลือกอิสระ และสันติสุข

บทกวีเด่นอีกบท “ก้อนข้าวในสายฝน” กล่าวถึง หญิงชาวมุสลิมผู้กล้าหาญทะลุกำแพงศาสนา ภาพของภิกษุชุดงค์ออกบิณฑบาตในเช้าที่ฝนตกพรำ บ้านแล้วบ้านเล่าที่ภิกษุเดินผ่าน ยังไม่มีก้อนข้าวใดตกถึงบาตร ด้วยเหตุผลของฟ้าฝนที่ไม่เป็นใจ กระทั่งภิกษุชุดงค์เดินมาถึงบ้านหลังสุดท้าย ซึ่งเป็นบ้านหญิงชาวมุสลิม “นางก้าวหยุดนิ่งตรงหน้า บาตรเปิดแฉ่มซ้ำ ก้อนข้าวตกกระทบสะท้าน “สาธุเลือดเนื้อเจือจาง” เสียงพระกังวาน แก่นางในชุดฮิญาบแม้นางมิได้ไหวกราบ ดวงใจอิมอาบ ก็เฝ้าดวงตาสวรรค์” (ธมกร, 2562: 224-225) ดังกล่าวมาแล้ว โลกควรคารวะเธอในฐานะผู้ตื่นแล้ว ผู้ข้ามพ้นแล้วจากกำแพงยึดเกาะที่รังแต่จะนำไปสู่ความเครียดเคร่ง ผู้ที่มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวควรสันติสุขปราศจากการเกี่ยวเกาะที่ไร้ประโยชน์

ในบทสุดท้ายได้ตั้งความคาดหวังโดยไม่หวังตามคาดหวังจะได้พบ...คุณ

ณ “ที่ไหน...สักแห่งหนึ่ง
ที่ซึ่งคุณเลือกเป็นผู้กำหนด
วางโลกอนาคต
อีกความหมายลมหายใจ”

(ธมกร, 2562: 234)

ธมกรได้ชี้ชวนให้เรา...เป็นตัวของตัวเอง เป็นอิสระเหมือนนก ฝ่าเสื่อที่ผูกพัน กล้าแกร่งดุจหินผา และพร้อมสำหรับการเรียนรู้จากทุกรูปนาม ธรรมชาติ ต้นไม้ ใบหญ้า และสรรพสิ่งทั้งหลาย เพื่อการก้าวเดิน ด้วยก้าวของเราเอง

บทสรุปและอภิปราย

จากภาคแรก ถึงภาคสี่ กวีนิพนธ์ “ด้วยก้าวของเราเอง” ของ ธมกร ได้ชักพาผู้อ่านไปพบการเดินทางทั้งภายนอกและภายใน ของผู้คนหลากหลายชนชั้น หลากสถานะ อาชีพ ศาสนา เพศ วัย ฯลฯ การเดินทางภายนอกนั้น ได้ฉายภาพให้เห็น ผู้หลงตน หลงผิด หลงอำนาจ การยึดติดหน่วงเหนี่ยวกับกรอบที่มองไม่เห็น กับพิธีกรรมที่ปรุงแต่งเติมต่อจนรุงรัง กับบริโภคนิยม และเครื่องครัดกับรูปแบบที่ไม่ก่อประโยชน์ พร้อมทั้งได้ฉายแสงให้เห็นภาวะแห่งทุกข์ตกจม มีดบอด จากการหลงยึดติดนั้น ด้วยภาษา น้ำเสียง คำเสียดสี ยั่วล้อ ตั้งคำถาม และแผ่รศหสนัยไว้ เพื่อชี้ชวนขบคิดและเดินทางสู่ภายใน เพื่อปลุกสำนึกขบถสู่การปรับปรนวิธิตัด และวิถีปฏิบัติที่มีใช้หนทางที่แท้ ย้ำเตือนด้วยการสร้างบทกวีหลากหลายสถานการณ์หลากรสที่นำไปสู่การเคี้ยวกร้าและบั่นสลายตัวตนที่เป็นอุปสรรคต่อการก้าวเดินไปข้างหน้า ตลอดจนให้ภาพของบางปัจเจกชนผู้กล้าปลดปล่อยจากการเกาะยึด ที่ก่อปรด้วยความสุขสงบและมีอิสระ ฯลฯ

ผลการศึกษาดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า กวีนิพนธ์ ของ ธมกร ได้แสดงถึงพลังทางปัญญาอันลึกซึ้งซึ่งมีต้นทุนมาจากประสบการณ์ การสังเกต การเผชิญชีวิต และใช้ชีวิตเพื่อการเดินไปข้างหน้า เมื่อพิจารณาในด้านการใช้ภาษา กล่าวได้ว่า ธมกร มีความสามารถสูงในการสรรคำใช้ แล้วนำมาจัดวางยังตำแหน่งแห่งที่ให้กับกวีได้ทำหน้าที่สื่อความหมายที่คมชัด งดงาม และลึกซึ้ง

ในฐานะวรรณกรรม หากถามว่า ด้วยก้าวของเราเอง ได้ปฏิบัติภารกิจแห่งวรรณกรรมครบถ้วนหรือไม่ ดังที่ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2543: 5-6) ได้กล่าวไว้ว่า “เราปรารถนาอะไรจากหนังสือเล่มนั้น ข้าพเจ้าว่าเราปรารถนาหลายอย่าง ความสำเร็จอารมณ์ ความรู้เชิงภาษา คือ เราปรารถนาได้ยินได้ฟังการใช้ภาษาที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าที่เราใช้เป็นประจำ ภาษาที่มีอำนาจ กระทบความรู้สึกลึกได้ เราปรารถนาความคิดนึกที่แปลกไปจากที่เราพบอยู่ประจำ ความรู้เรื่องชีวิตมนุษย์นั้นกว้างกว่าที่เราได้พบ เราอยากฟังเสียงไฟระอ้นออกมาจากเสียงสระและพยัญชนะภารกิจของวรรณคดีจึงซับซ้อน อันเป็นลักษณะธรรมชาติของวรรณคดี” ก็คงต้องตอบว่า ด้วยก้าวของเราเอง ทำหน้าที่ในฐานะวรรณกรรมครบถ้วน เนื่องจาก ธมกร ได้ใช้ภาษาสื่อความหมายบรรลุถึง “ความสำเร็จอารมณ์” ทั้งยังเป็นกวีนิพนธ์ที่ดีเด่นทางศิลปะ เนื่องจากมีความงดงามและความลึกซึ้ง ดังที่ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2553: 38) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับงานเขียนทางศิลปะว่า “ทะเลย์ยอมไม่อาจแยกออกจากความลึกและความกว้าง ในทำนองเดียวกัน งานเขียนที่อ่อนด้อยทางศิลปะ ย่อมไม่สามารถสื่อสาระความลึกซึ้ง เพราะความลึกซึ้งกับความงามเป็นสิ่งเดียวกัน”

อย่างไรก็ตาม หากมองด้วยก้าวของเราเอง ในเชิงคุณค่าและการให้ความหมายต่อสรรพสิ่ง จึงไม่ควรมองข้ามความสามารถทางปัญญาหรือความสามารถในการคิดพิจารณาตลอดจนไปถึงการใคร่ครวญของบุคคล ในฐานะบุคคล ซึ่งผู้แต่งอาจคิดคล้ายตาม หรือสวนกับสังคม ดังที่เรียกว่ามีสำนึกขบถ ก็เป็นได้ทั้งสองอย่าง (ดวงมน จิตรจำนง, 2556: 122)

หากพิจารณาคุณค่าของ *ด้วยก้าวของเราเอง* ของ ธมกร จากผลการวิเคราะห์ทั้งหมดที่กล่าวมา ได้แสดงให้เห็นชัดว่า เป็นงานเขียนที่แสดงถึงพลังทางปัญญา มีพลังภาษาที่กระทบอารมณ์ กระตุ้นให้ครุ่นคิดใคร่ครวญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีแก่นสารประการสำคัญ คือการแสดงความคิดที่สวนทางกับสังคม เนื่องจากเห็นว่าความเชื่อ กฎเกณฑ์ ขนบ และวิถีปฏิบัติบางอย่าง มีอาจนำพาผู้คนหรือสังคมให้เดินไปข้างหน้าได้ การใช้ปัญญาของตนแสดงออกมาในรูปแบบของงานศิลปะ ซึ่งนอกจากเป็นการตักเตือนให้ปัญญาผู้คนแล้ว ยังเป็นการปฏิบัติภารกิจแห่งนักสร้างสรรค์งาน กวีอีกประการหนึ่งด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2556). **ไลฟ์สไตล์**. ค้นเมื่อ 16 เมษายน 2556. ค้นเมื่อ 16 เมษายน 2562 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/520838>
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2556). **วรรณกรรมวิจารณ์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- ธมกร. (2562). **ด้วยก้าวของเราเอง**. กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2543). **วิเคราะห์วรรณคดีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- Oknation Blog. (2551). **ทุ่งสักอาศรม และ ครูกานท์**. ค้นเมื่อ 15 เมษายน 2562 จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/krugarn/2008/11/11/entry-1>
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2553). **“การเขียนหนังสือในฐานะการแสดงออกทางจิตวิญญาณ”** เนชั่นสุดสัปดาห์. 18 (28 พฤษภาคม-3 มิถุนายน): 38-39.

ภาคผนวก
รายชื่อบทกวีในเล่ม ด้วยก้าวของเราเอง

ภาคแรก	ภาคสอง	ภาคสาม	ภาคสี่
1. เสียงภายใน 1	1. นานมาแล้ว	1. เสียงภายใน 5	1. พบ
2. ผู้ประทับรายเท้า	2. ได้เวลา	2. นิ่งสะท้อน	2. บ้านร้าง
3. สตาร์ตอัฟ	3. ลูกป่า	3. นอกบรรทัด 13	3. ผู้แปลก
4. เสียงภายใน 2	4. ผู้ถอดผีเสื้อจากตักแด่	4. เห็นมีเห็น	4. อีสระ
5. ระหว่างทาง	5. นอกบรรทัด 8	5. ณ บ้าน	5. นอกบรรทัด 24
6. ระหว่างบรรทัดเวลา	6. การกลับมาของใครบางคน	6. สบายดีนะ	6. ชายคนนั้น
7. โลกที่แท้จริง	7. ลอกคราบ	7. อีกวันหนึ่งในหมูบ้าน	7. นอกบรรทัด 25
8. ศรีอารยยุค	8. นอกบรรทัด 9	8. กระจกอุปการ	8. หญิงสาวในสวน
9. นอกบรรทัด 1	9. เพลงพันธ์	9. บนมูลดิน	9. ฝั่ง
10. หนังสือที่หายไป	10. สวนดอกไม้	10. สัญชาติญาณ	10. ภาพที่แท้จริง
11. นอกบรรทัด 2	11. นอกบรรทัด 10	11. นอกบรรทัด 14	11. นอกบรรทัด 26
12. เกม	12. หัวงโซโพธิยาลัย	12. หน้ากองไป	12. เอกเซอร์ย์
13. ภูเขาศักดิ์สิทธิ์	13. ผู้ยืนดีในรัตติกาล	13. นอกบรรทัด 15	13. นอกบรรทัด 27
14. นอกบรรทัด 3	14. อนธกรรม	14. เอลิ	14. ก้อนข้าวในสายฝน
15. ภูมิบริวาร	15. นอกบรรทัด 11	15. กาแฟดำ	15. อารมณ์อสรพิษ
16. ไอ้ทิดข้าวดิบ	16. แผนที่	16. คำสารภาพ	16. เรา
17. เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าคนหนึ่ง	17. กุญแจ	17. นักสะสม	17. นอกบรรทัด 28
18. นอกบรรทัด 4	18. นอกบรรทัด 12	18. นอกบรรทัด 16	18. เสียงภายใน 6
19. คำอุษา	19. เสียงบนยอดพฤษภา	19. ท่วมดวงตาของราตรี	19. คุณ
20. นอกบรรทัด 5	20. ความสุขใกล้อัสดง	20. นอกบรรทัด 17	
21. ศัลยกรรมข้ามศตวรรษ	21. บทเพลงในสายลมฤดูหนาว	21. ปีกปรารถนา	
22. นอกบรรทัด 6	22. อารมณ์อุษา	22. นอกบรรทัด 18	
23. ขมิ้นหลงแผ่นดิน	23. คณานก	23. ไหวสะทก	
24. สงครามแห่งมนุษยชาติ	24. ผู้บ่าวนำเข้า	24. ชะล้าง	
25. สมรภูมิ	25. เพื่อนเก่าและเพื่อนาแห่งอนาคต	25. นอกบรรทัด 19	
26. นอกบรรทัด 7	26. ทุ่งทางลม	26. บุษยรางช้าง	
27. บ้านฉันในบ้านเธอ	27. เสียงภายใน 4	27. นอกบรรทัด 20	
28. ญาติกรรม		28. ประชุมเพลิง	
29. เสียงภายใน 3		29. นอกบรรทัด 21	
		30. ขณะสายน้ำเซาะศิรามณ	
		31. นอกบรรทัด 22	
		32. ลับ	
		33. นอกบรรทัด 23	